

Menen – Larstraat

Verslag van Resultaten

Ons kenmerk :	ORTEC2200439
Auteurs :	Lisa Fenucci Ward Decramer Vanessa Bigonzi Alexander Doucet
Datum verslag:	8 maart 2022
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2022B382
Wettelijk depot :	D/2022/15.001/28

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1775; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Lisa Fenucci

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Vanessa Bigonzi (OE/ERK/Archeoloog/2021/00028)

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2022/15.001/28

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Bureauonderzoek	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Archeologische voorkennis	6
1.3 Onderzoeksopdracht	6
1.3.1 Vraagstelling	7
1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota	7
1.3.3 Randvoorwaarden	8
1.4 Beschrijving van de geplande werken	9
1.4.1 Huidige situatie	9
1.4.2 Geplande werken	13
1.5 Werkwijze	19
2 Assessmentrapport	20
2.1 Landschappelijke ligging	20
2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie	22
2.1.2 Bodemkaart	27
2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied	28
2.2.1 Historiografische bronnen	28
2.2.2 Historische cartografie	29
2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	42
2.3.1 CAI-gegevens	42
2.3.2 (archeologie)nota's	45
2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	47
2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	50
Bibliografie	52
Ondertekening	53

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2022B382 (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: West-Vlaanderen Gemeente: Menen Adres: Larstraat (Fig. 1.1)
Kadastrale gegevens	Menen, afdeling 3, sectie C, perceel 187D
Bounding Box	Punt 1: X = 66412, Y = 164735 Punt 2: X = 66531, Y = 164835
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	9 596 m ²
Oppervlakte binnen woongebied	5 442 m ²
Oppervlakte bodemingreep	Ca. 2 750 m ²
Einddatum bureauonderzoek	8 maart 2022
Relevante termen¹	West-Vlaanderen; Zandleemstreek; Site met walgracht; Metaaltijden; Romeinse periode; Middeleeuwen; Nieuwe tijd; Nieuwste Tijd.
Bebouwde zones:	Het projectgebied is bebouwd met een hoeve die met een gracht omringd is.

¹ <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be>

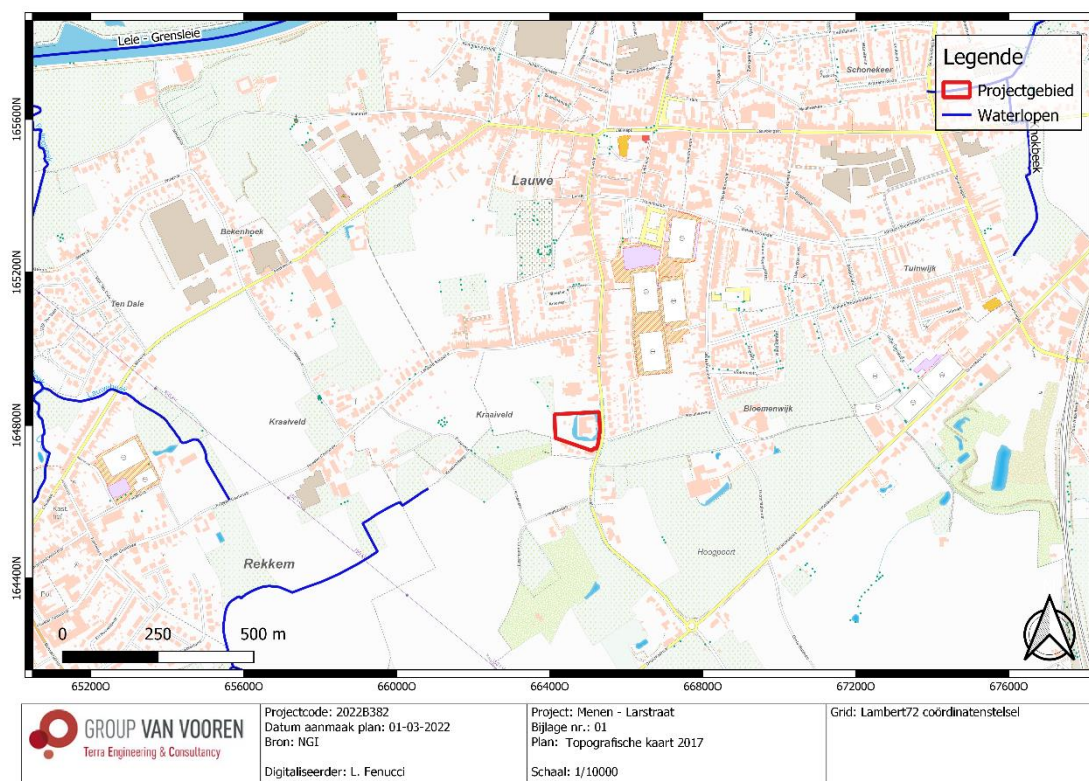

Fig. 1.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

Fig. 1.2: Archeoregio's van Vlaanderen met situering van het projectgebied².

² <https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoekbalans/archeologie>

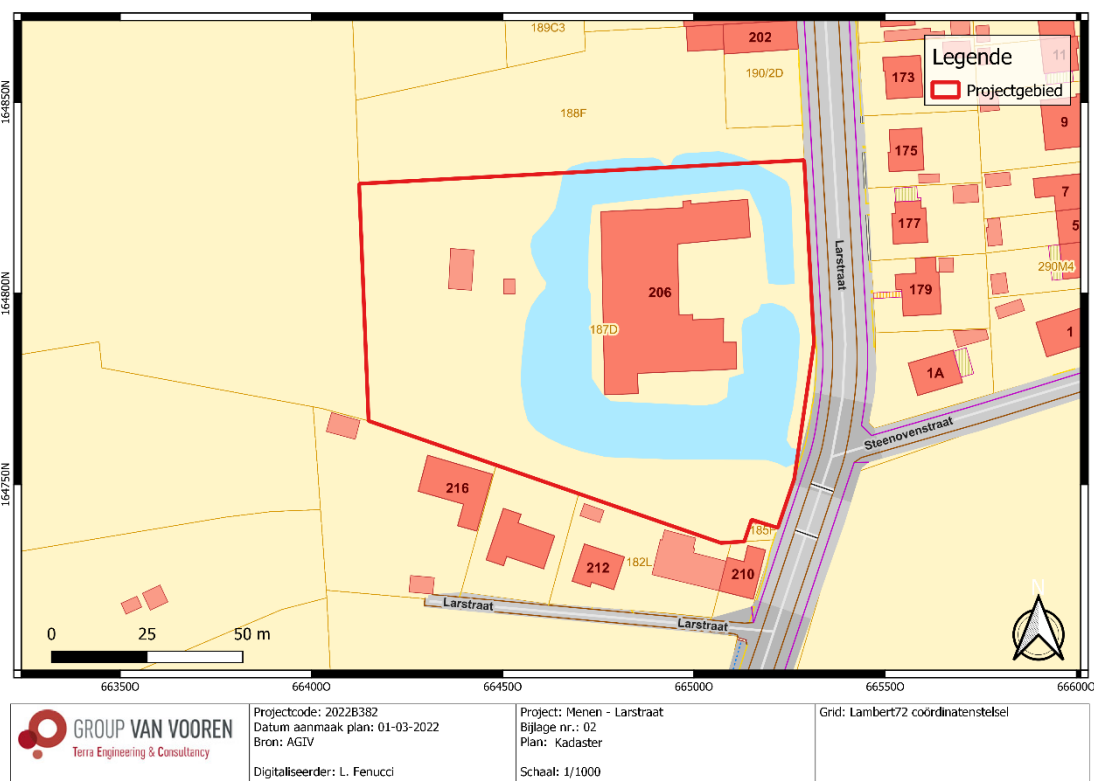

Fig. 1.3: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

1.2 Archeologische voorkennis

N.v.t.

1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code van Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

1.3.1 Vraagstelling

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?
- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Kunnen er maatregelen worden voorgesteld om een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een aanvraag voor een omgevingsvergunning met stedenbouwkundige handelingen is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen.
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen.
- De ruimtelijke bestemming van het terrein.
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of buiten een archeologische site volgens de CAI (Centraal Inventaris, Onroerend Erfgoed).

In dit geval ligt het terrein buiten een gebied geen archeologie (GGA), zijnde een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Bovendien ligt het projectgebied buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site. Gelet op de totale oppervlakte van de percelen ($> 3000 \text{ m}^2$), beslaat de ingreep in de bodem $> 1000 \text{ m}^2$ (Fig. 1.4).

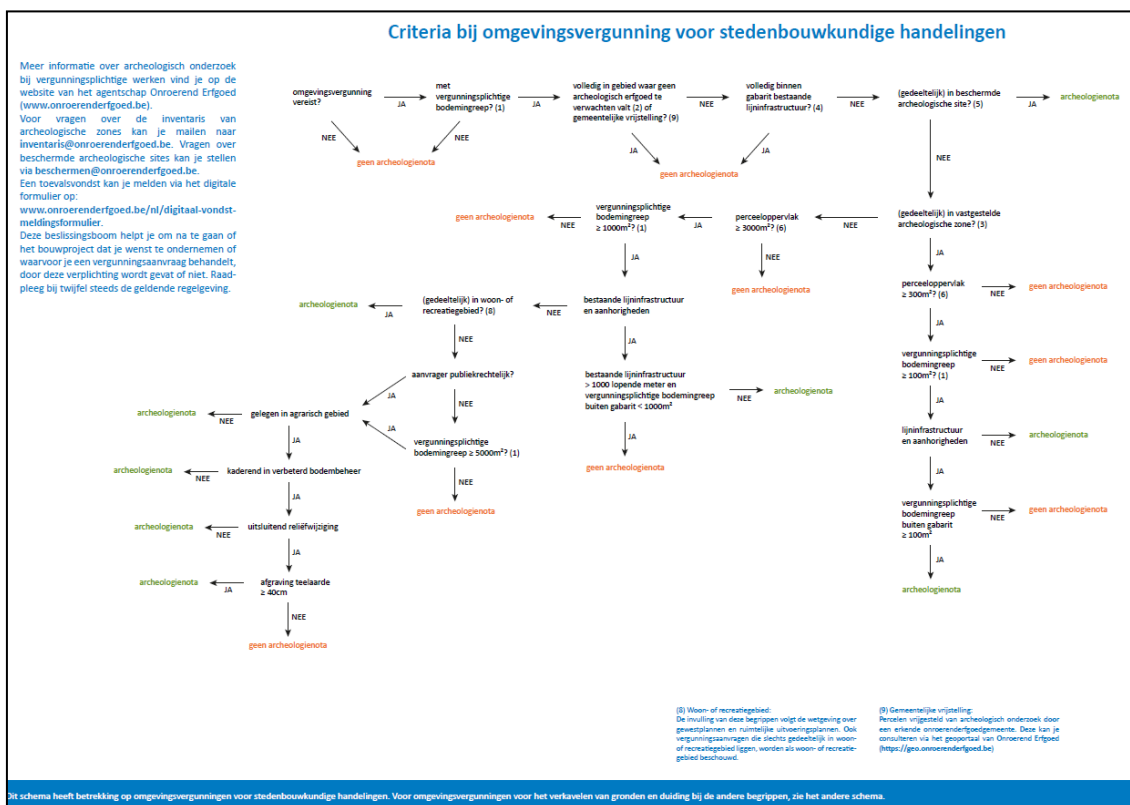

Fig. 1.4: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (© www.onroerenderfgoed.be)

1.3.3 Randvoorwaarden

De opdrachtgever heeft na overleg besloten om alle archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in een uitgesteld traject te laten uitvoeren indien archeologisch vooronderzoek nodig zou zijn. De aanvraag tot uitstel van veldwerk komt omdat de initiatiefnemer pas definitief wenst te investeren in het project na de termijn van indiening van bezwaarschriften tijdens het openbaar onderzoek en de bindende adviezen van alle betrokken instanties om te voorkomen dat plannen dienen gewijzigd te worden. Dit vormt een juridische onwenselijkheid voor het uitvoeren van verder archeologisch vooronderzoek in huidig traject. Bovendien is er de praktische onmogelijkheid door de aanwezigheid van bebouwing etc. Eventueel uitgesteld archeologisch vooronderzoek zal dus ook pas van start kunnen gaan na de sloopwerkzaamheden.

1.4 Beschrijving van de geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het projectgebied (Fig. 1.6) bestaat uit een historische site met walgracht. De site wordt door de Larstraat ten oosten, akkerland ten westen begrensd en met verschillende woningen ten noorden en ten zuiden. Het projectgebied (Fig. 1.5) bevindt zich volgens het gewestplan in twee verschillende gebieden. In het westelijkdeel van het projectgebied wordt agrarisch gebied gekarteerd dat thans bebost is. Het westelijke segment van de gracht bevindt zich ook in dit agrarisch gebied. Het oostelijk deel van het projectgebied bevindt zich in woongebied en omvat het grootste deel van de grachtstructuur en het binnengebied.

Verder omvat het projectgebied:

- Tennisveld in de zuidwestelijke hoek
- Groene zone in het overige westelijke deel
- Site met walgracht. Binnen de grachtstructuur bevindt zich een oude hoeve met verschillende bijgebouwen en nevenstructuren. In het midden van de gebouwen is er een verharde binnenkoer aanwezig. De ingang naar de binnenruimte van de site met walgracht bevindt zich ter hoogte van de Larstraat.

Er is geen informatie voorhanden of het gebouw al dan niet voorzien is van kelders of andere ondergrondse structuren. Het is onduidelijk wat de impact van deze landinrichting is op de bodemgesteldheid en de conservatiefactoren.

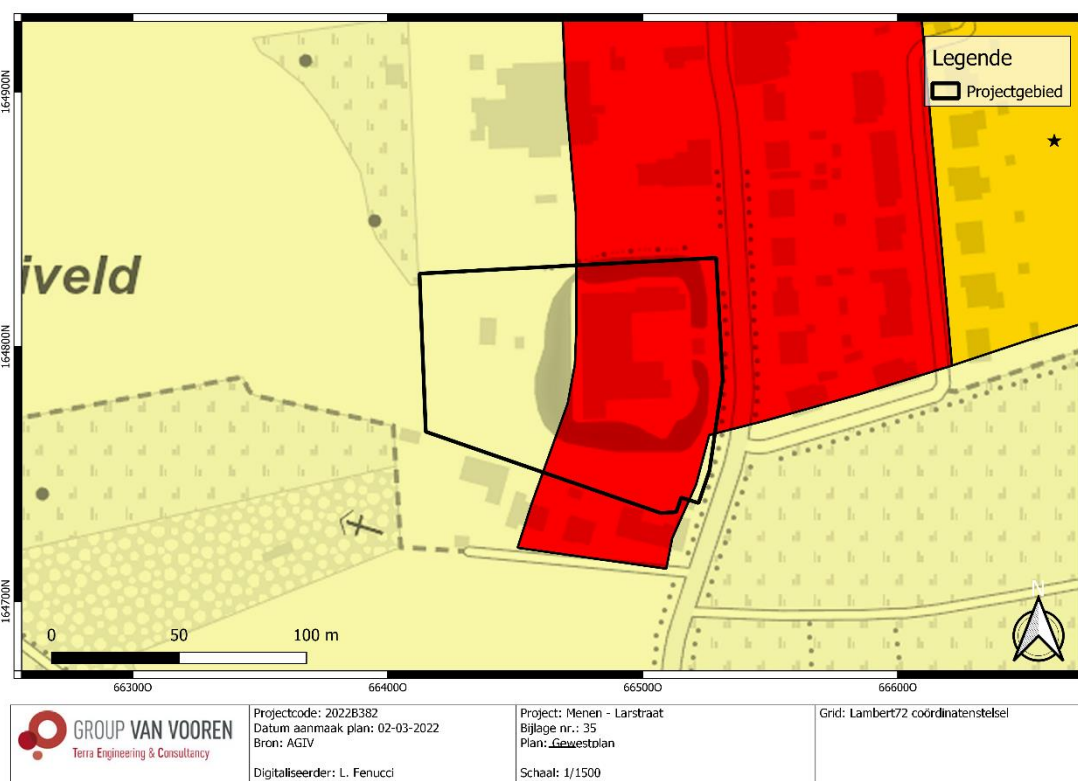

Fig. 1.5: Gewestplan met aanduiding projectgebied (@AGIV).

Fig. 1.6: Meest recente luchtfoto (2020) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.7: Foto van de boerderij en de gracht (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.8: Foto van de boerderij en de gracht (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.9: Foto van de boerderij (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.10: Foto van de ingang (© Initiatiefnemer).

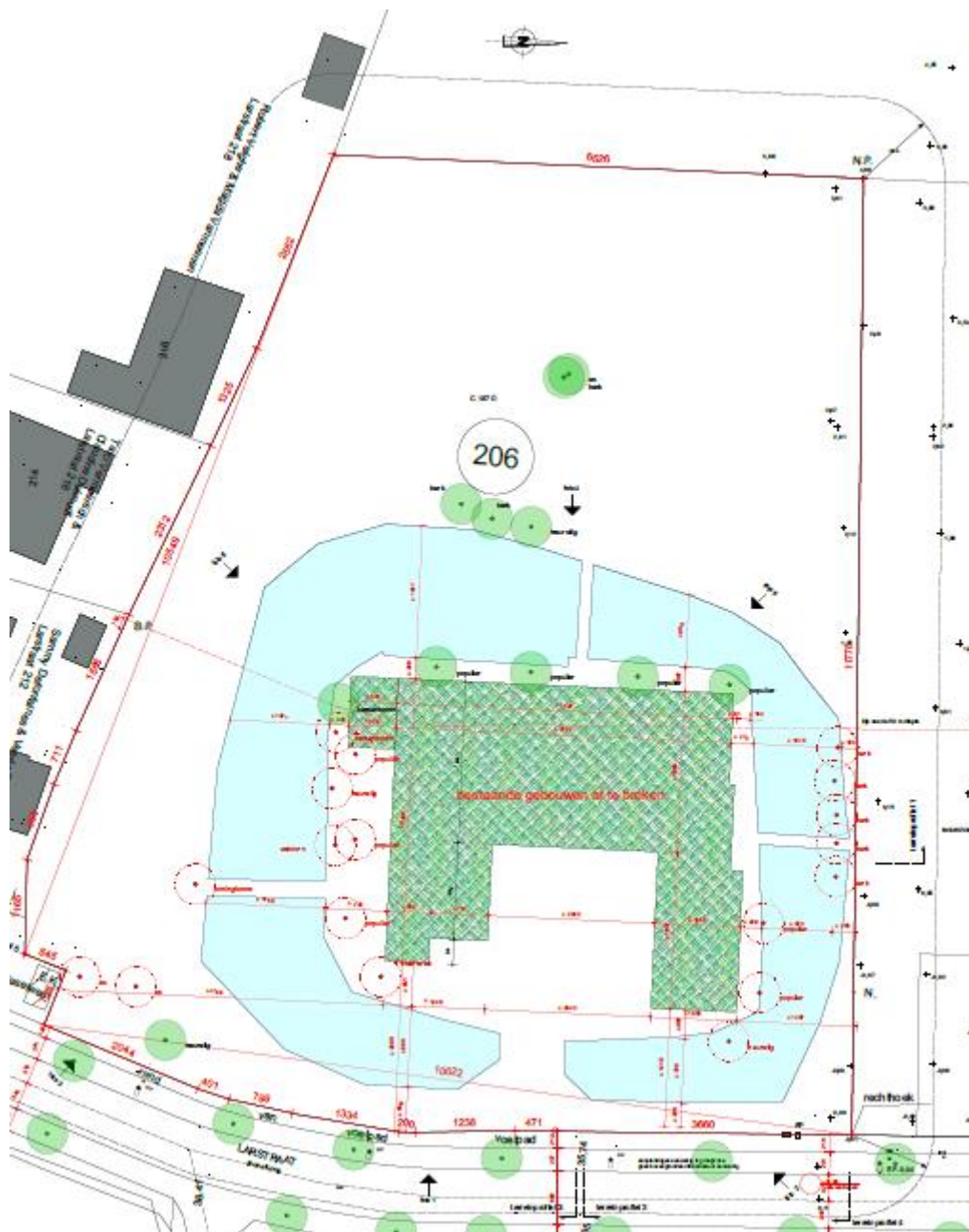

Fig. 1.11: Inplantingsplan bestaande situatie(© initiatiefnemer).

1.4.2 Geplande werken³

De geplande werken omvatten de sloopwerken van de aanwezige hoeve met bijgebouwen en de realisatie van drie appartementsblokken die uit verschillende bouwlagen zullen bestaan. De verschillende appartementsblokken zullen voorzien worden van kelders en funderingspalen. De kelder van Blok 2 en Blok 3 zal dienst doen als parkeergarage waardoor beiden appartementsblokken ondergronds met elkaar verbonden zullen worden. Bij de inplanting van deze nieuwe situatie wordt geen rekening gehouden met de situering van de aanwezige gracht. Enkel het westelijk deel buiten het woongebied op het gewestplan, zal behouden blijven.

Het eerste appartementsblok, **Blok 1**, zal gedeeltelijk onderkelderd worden. Deze **kelder** kent een breedte van 13,75 m. De totale verstoringsdiepte van de kelder omvat 250 cm-mv + 30 cm betonfunderingen. Bovenop deze kelder komt een vloerplaat van 17 cm, waardoor de totale verstoring van het bodemarchief neerkomt op **ca. 300 cm-mv**. Verder worden er funderingspalen aangelegd onder het gehele appartementsgebouw. De diepte **van funderingspalen** zal reiken tot **ca. 390 cm-mv**. De totale oppervlakte van de bodemverstoring bij blok 1 bedraagt 500 m².

Appartementsblok 2 zal onderkelderd worden in het oostelijk deel, richting de straatkant. De kelder zal hier tot een diepte reiken van ca. **400 cm-mv**. In het midden van het appartementsblok zal een **lift** worden aangelegd die tot een diepte reikt van **505 cm-mv**. De breedte van deze lift bedraagt 270 cm. Het westelijk deel van Blok 2 zal niet onderkelderd worden maar er zullen **funderingspalen** met een diepte van **400 cm-mv** geplaatst worden. De totale oppervlakte van de bodemverstoring bij blok 2 bedraagt 500 m².

Voor **appartementsblok 3** zal ook het oostelijk deel onderkelderd worden. De totale diepte van **de kelder** bedraagt **ca. 380 cm-mv**. Net zoals in Blok 2 zal er in Blok 3 een vloerplaat en vier funderingspalen worden aangelegd op 400 cm van elkaar. Deze **funderingspalen** reiken tot een diepte van **380 cm-mv**. De totale oppervlakte van de bodemverstoring bij blok 3 bedraagt 500 m².

Verder zal de onderkeldering van Blok 2 en 3 met elkaar verbonden worden om als parkeergarage te kunnen gebruiken. De totale **diepte** van dit **tussengedeelte bedraagt 400 cm-mv**.

Het gedeelte van de gracht dat aanwezig is binnen de zone van het bouwproject in de woonzone zal gedeeltelijk door de aanleg van de appartementsblokken en zijn kelders ingrijpend verstoord worden. Het overige deel (een deel van het noordelijk en noordoostelijk segment van de gracht zal deels gedempt worden. Een deel van dit segment zal alsnog aangesneden worden door de toekomstige bouwwerken met een verstoring van het bodemarchief als gevolg. Na het dempen van de gracht zal er in het oosten en westen verharding worden aangelegd. De aanleg van deze verharding zal eerder een beperkte impact hebben op het aanwezige bodemarchief.

Rondom deze drie appartementsblokken zal een parklandschap aangelegd worden, bestaande uit wandelpaden, enkele bovengrondse parkeerplaatsen, bomen etc.

De totale bodemingreep komt neer op ca. 2 750 m².

In het **westelijk deel** van het projectgebied zullen geen bodemingrepen plaatsvinden doordat dit deel van het terrein gepositioneerd is in **agrarisch gebied**.

³ Voor originele bouwplannen, zie bijlagen.

Op basis van de hierboven omschreven geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van een **volledige verstoring** van het aanwezige bodemarchief in het **oostelijk deel** van het projectgebied (= woongebied). Indien verder onderzoek noodzakelijk blijkt, zal enkel het oostelijk deel van het projectgebied onderworpen worden aan verder onderzoek.

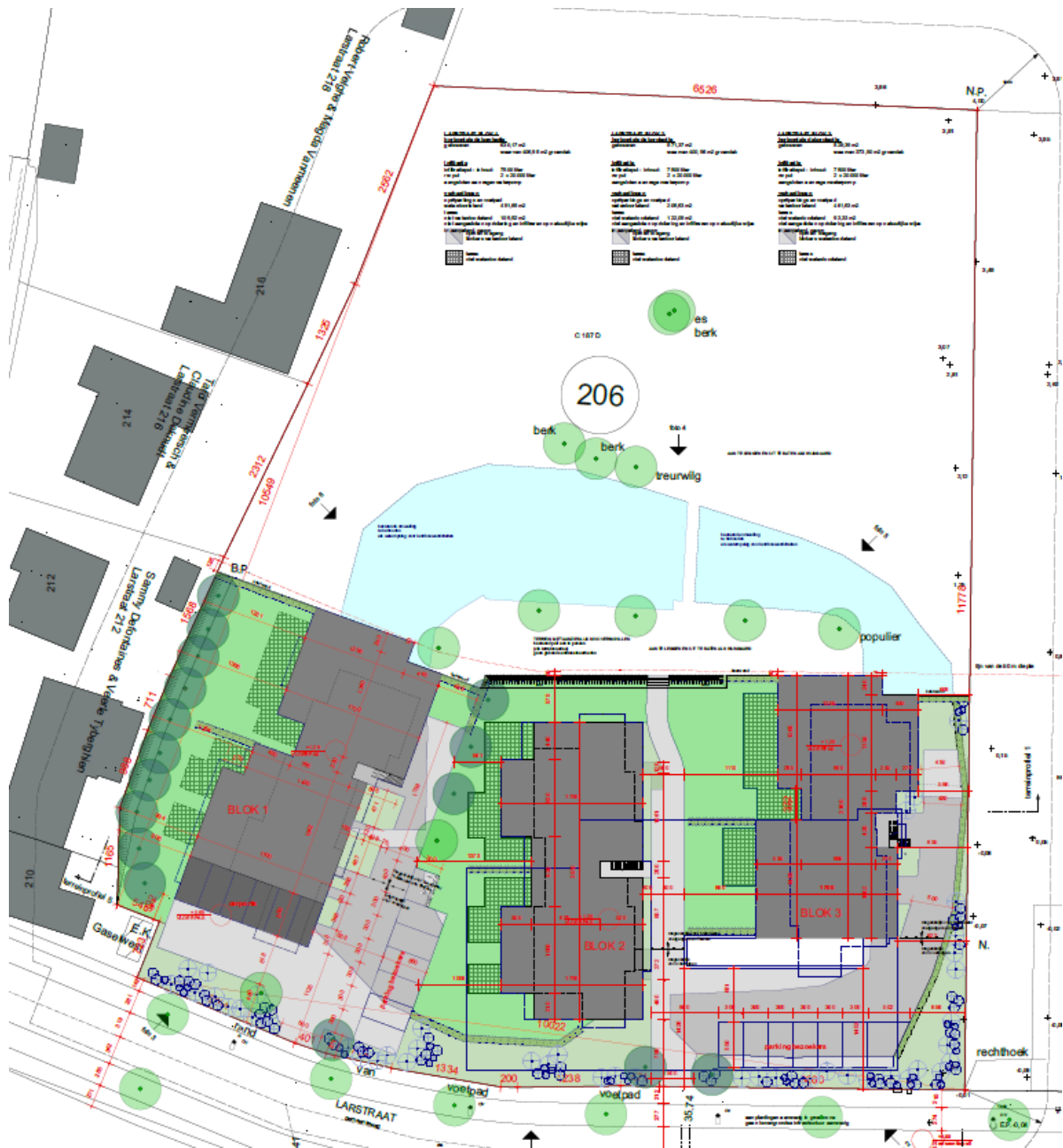

Fig. 1.12: Inplantingsplan nieuwe situatie (© initiatiefnemer).

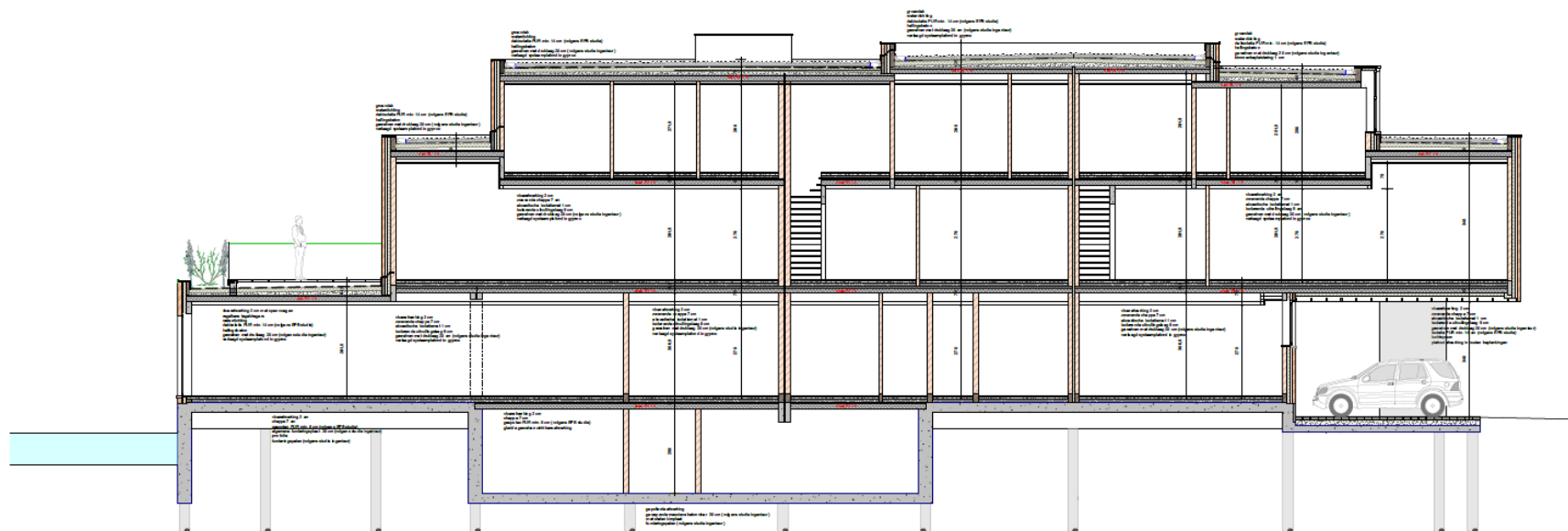

Fig. 1.13: Toekomstig kelder-van Blok 1 (© initiatiefnemer).

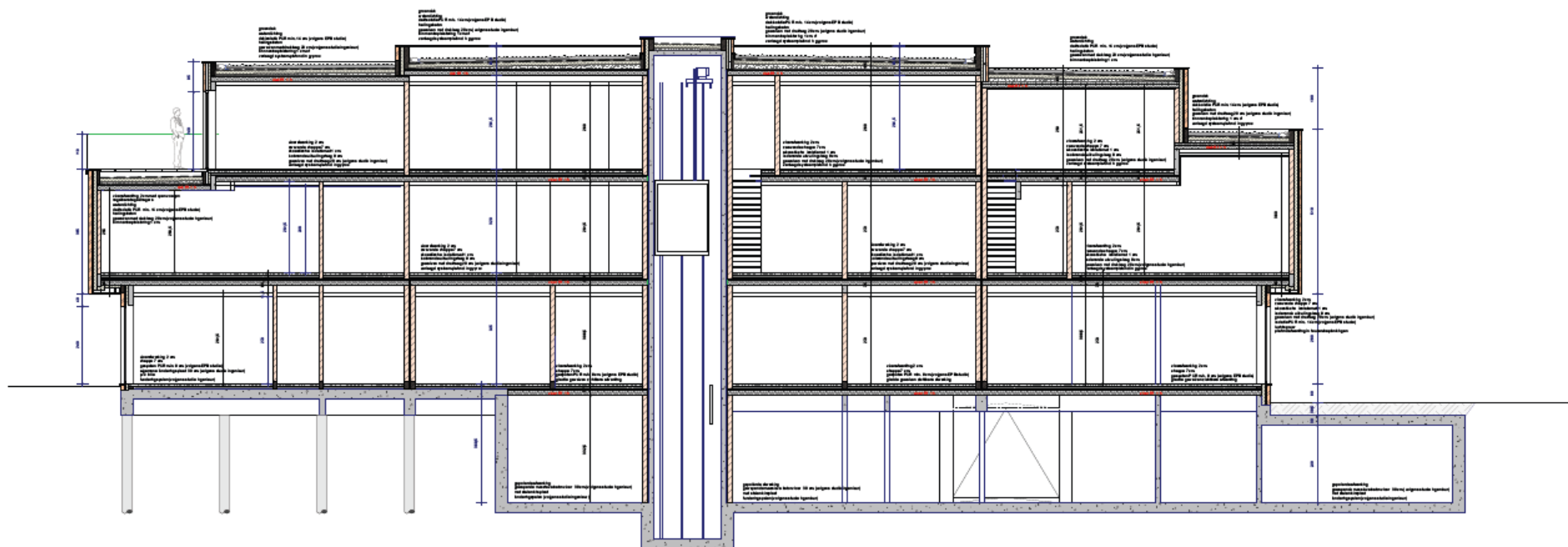

Fig. 1.14: Doorsnede Blok 2 (© initiatiefnemer).

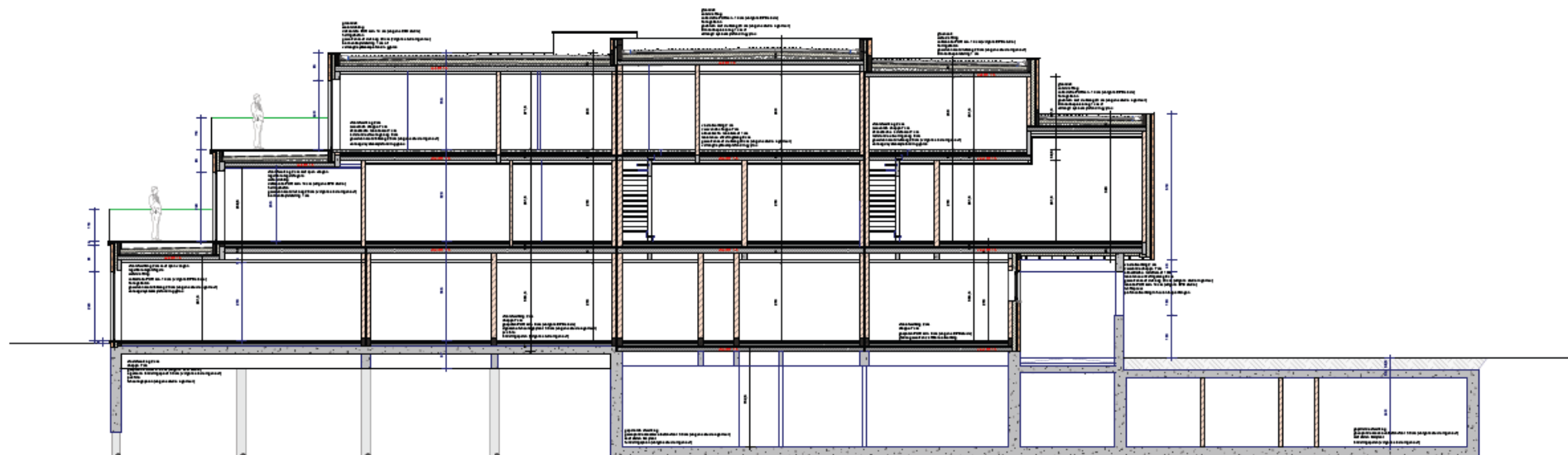

Fig. 1.15: Doorsnede Blok 2 (© initiatiefnemer).

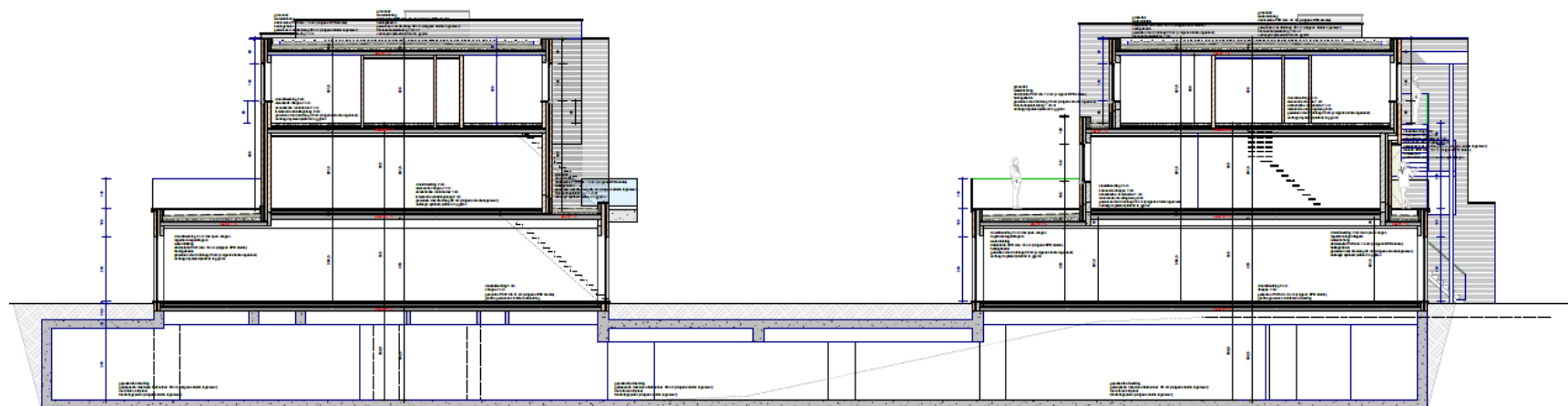

Fig. 1.16: Blok 2 en Blok 3 + ondergrondse verbinding (© initiatiefnemer).

1.5 Werkwijze

Met dit bureauonderzoek, deel 1 van deze archeologienota, willen we inzicht krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Dat inzicht wordt verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied te kunnen inschatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd welke opgenomen staan in paragraaf 3. Bibliografie.

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

De juiste afbakening van het projectgebied werd aangereikt door de opdrachtgever. Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische inventaris geraadpleegd (<https://cai.onroerendergoed.be> en <https://geo.onroerendergoed.be>). Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>.

Via <https://geopunt.be> werden de historische kaarten geraadpleegd (Ferrariskaart, Vandermaelenkaart, Atlas van Buurtwegen), evenals luchtfoto's van het projectgebied van het jaar 1971 tot en met het jaar 2020; enkel de betekenisvolle foto's werden in deze studie opgenomen. Via <https://cartesius.be> werden de historische topografische kaarten geconsulteerd. www.onderderadar.be blijkt voor de toestand tijdens WOII een belangrijke bron van informatie in Limburg, hetgeen niet van toepassing is voor het projectgebied. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid (https://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE).

In eerste instantie werden zoveel mogelijk cartografische en bibliografische gegevens betreffende het projectgebied bekeken, samen met het opvragen van zoveel mogelijk gegevens bij de projectontwikkelaars. Daarna hebben we getracht deze gegevens zo overzichtelijk mogelijk weer te geven door middel van tekst en kaarten die als bijlagen bij dit rapport zijn toegevoegd.

Alle nodige informatie werd verzameld via het internet en bibliografische bronnen. De bouwplannen voor een bouwvergunning werden aangereikt door het architectenbureau en door de opdrachtgever. De kaarten die als bijlagen zijn toegevoegd, zijn gemaakt of bewerkt met de software QGIS 3.16.

2 Assessmentrapport

2.1 Landschappelijke ligging

Deze paragraaf overloopt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied. De aandacht wordt voornamelijk gevestigd op de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch geografische context, de bodemtypologie en de algemene topografie.

Het projectgebied behoort tot de archeoregio van de zandleemstreek en positioneert zich tussen de dorpskern van Rekkem en Lauwe. Rekkem situeert zich op 1 km ten westen van het projectgebied en Lauwe is gelegen op ca. 700 m ten noorden van het projectgebied. Op 1 km ten westen van het terrein stroomt de Palingbeek van het zuiden naar het noorden richting de Leie. De Leie situeert zich op meer dan 1 km ten noorden van het terrein (Fig. 1.1).

Het gehucht Kraaiveld heeft zich op de hoogst en droogst gelegen locatie in de omgeving (Fig. 1.18) ontwikkeld (ca. 39 à 41 m TAW). Deze hogere locatie tekent zich af in het landschap als een NW-ZO georiënteerde rug. De rug is ontstaan door rivierwerking met erosie tot gevolg. Hierdoor ontstonden valleien ten noordoosten en zuidwesten tijdens het Pleistoceen. De aardkundige gegevens tonen aan dat ten westen, noorden en oosten van het gehucht eerder nattere en lager gelegen gronden te situeren zijn (ca. 28 à 30 m TAW). Het terrein zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 35-38 m TAW (Fig. 1.17 tot Fig. 1.19). Op het DHM II is de site met walgracht duidelijk af te lijnen. De wal is al lang niet meer aanwezig. Het laagste punt van het grachtsegment bevindt zich op 35 m TAW terwijl het binnengebied met de hoeve zich op een hoogte van 36 m TAW bevindt. Deze walgrachtsite is zichtbaar op de historische cartografie (*zie infra*). Verder is op te merken dat het natuurlijk reliëf van west naar oost afhelt.

Een site met walgracht – moated site, omwalde of omgrachte hoeve – is een door een brede gracht omgeven wooncomplex, waarbij het voornaamste gebouw opgetrokken is uit (bak)steen. De rest bestaat uit steen- of meestal houtbouw. De gebouwen kunnen defensieve elementen, zoals torens en een poortgebouw, bezitten, maar zijn niet reëel verdedigbaar. Deze elementen vervullen voornamelijk een statusfunctie. De vorm van de woonzone kan vierkant, rechthoekig, cirkelvormig of onregelmatig zijn. In enkele gevallen werd de woonzone opgehoogd. Ze kunnen gedateerd worden tussen de late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. De sites zijn vaak nog te herkennen in het landschap door de aanwezigheid van een gracht rondom een hoevecomplex. Vaak is ook het wooneiland nog als ophoging herkenbaar. In de 18de eeuw werden ook pastorieën in landelijk gebied vaak als site met walgracht geconcipieerd.⁴

⁴ Verhaeghe 1977.

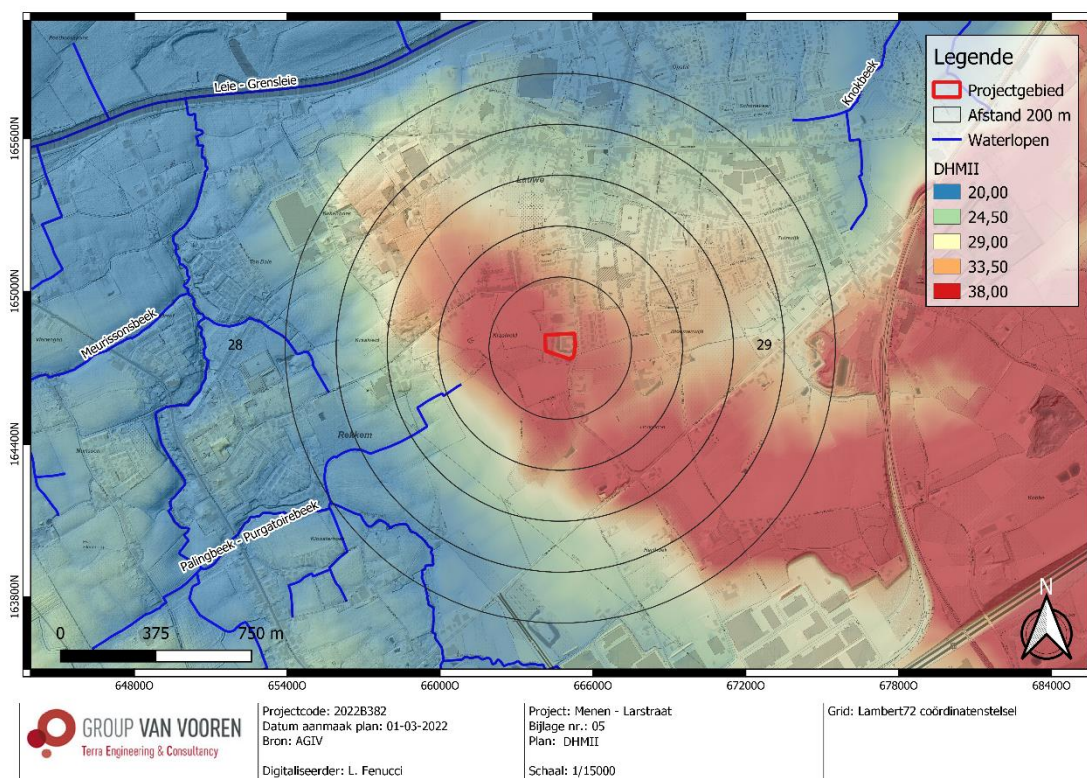

Fig. 1.17: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied (© AGIV).

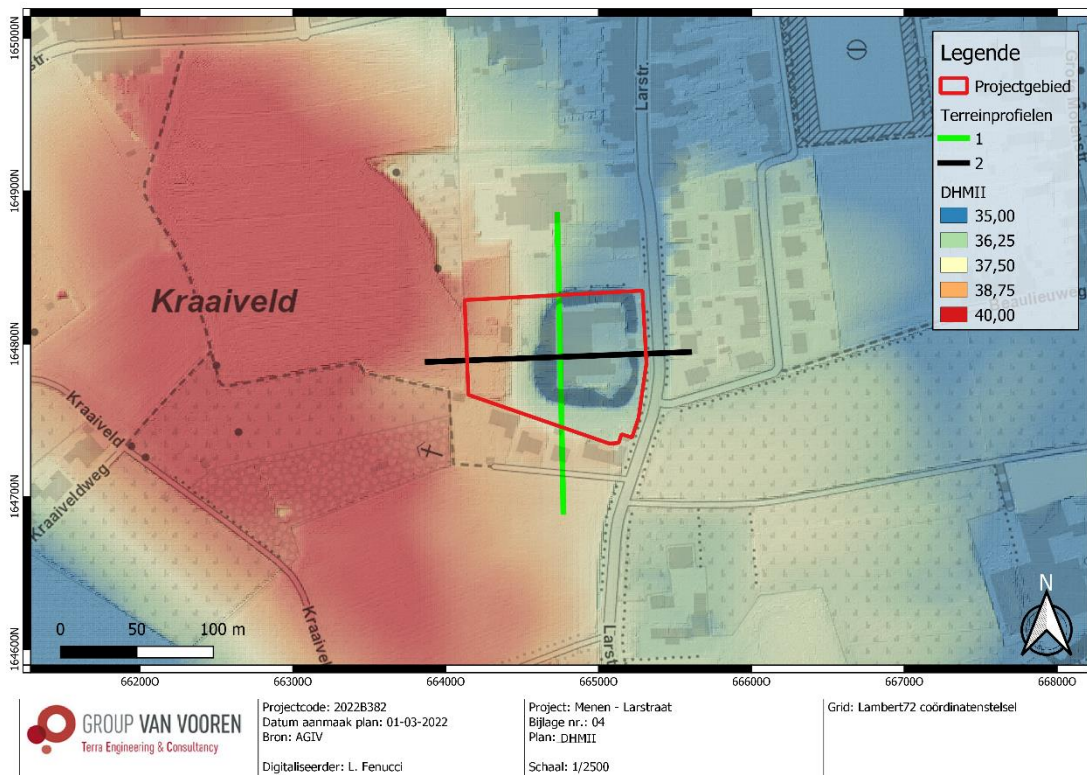

Fig. 1.18: Gedetailleerd digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied met terreinprofiel 1 (N-Z) en 2 (W-O) (© AGIV).

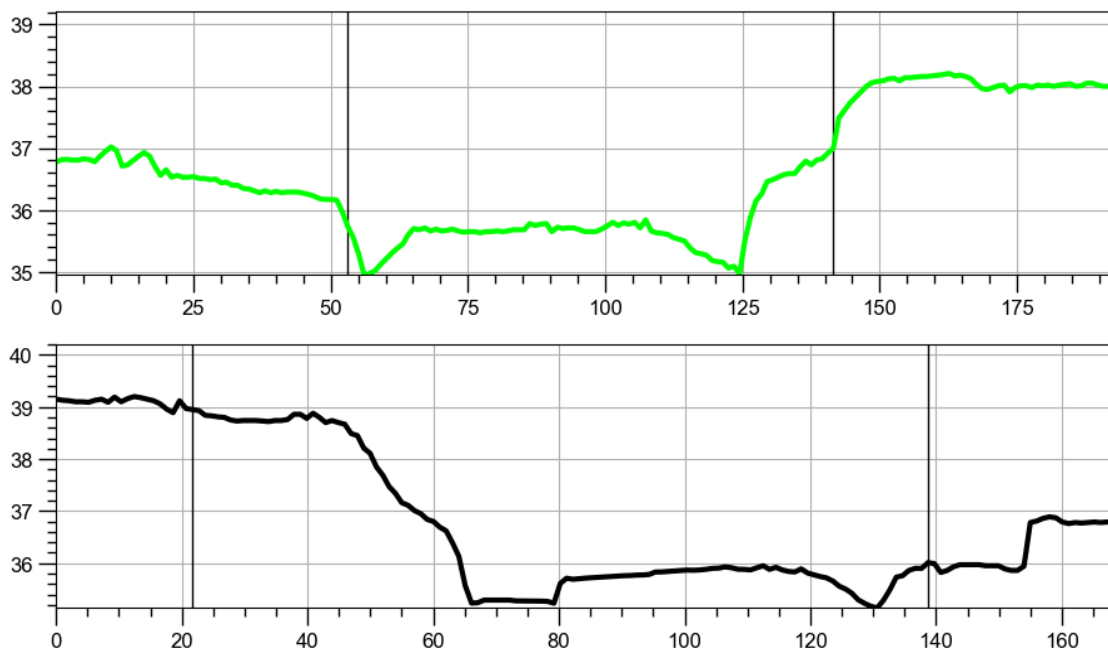

Fig. 1.19: Terreinprofiel 1 (N-Z) en 2 (W-O).

2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie

De databank van de DOV werden geraadpleegd voor de tertiair- en quartairgeologische gegevens. Hieruit blijkt het volgende:

Volgens de **tertiairgeologische kaart** (Fig. 1.20) bestaat het tertiairsubstraat uit het Lid van Moen en maakt zo deel uit van de formatie van Kortrijk. Deze formatie is ontstaan tijdens het Onder-Eoceen. Het lid Moen bestaat uit een kleiige grove siltlaag waarin zandlaagjes voorkomen. Verder wordt in dit tertiairsubstraat *Nummulites planulatus* aangetroffen.⁵

De **quartairgeologische kaart** (Fig. 1.21) karteert ter hoogte van het projectgebied type 1 afzettingen. Het gaat hierbij om eolische zandlemige afzettingen uit het Weichsel, Laat-Pleistoceen en/of Vroeg-Holoceen. Mogelijks zijn er ook hellingafzettingen uit het quartair aanwezig.

De **quartairprofieltypenkaart** (Fig. 1.22) verifieert de bovenstaande quartairgeologische opbouw, maar geeft een gedetailleerder beeld van de quartairgeologie. Volgens deze kaart bestaat het quartair uit zandige tot zandlemige eolisch afzettingen bovenaan en een alternatie van zand- en leemlagen onderaan. Deze afzettingen dekken het tertiairsubstraat af. In de omgeving geeft deze kaart ook symbool 1 weer, waarbij zandig tot lemig materiaal zich op minder dan 1,2 m-mv bevindt

Het is interessant om de quartairgeologische kaart te correleren met de gegevens van de **quartaairdikte kaart** (Fig. 1.23). Deze kaart modelleert de diepte van het tertiairsubstraat ter hoogte van het projectgebied op een diepte van ca. 0-2,5 m-mv. Deze tertiaire rug is ontstaan door toedoen van de rivierenwerking tijdens het Pleistoceen. Door erosie werden de valleien ten noordoosten en zuidwesten (diep) uitgesneden. Deze tertiaire rug is vandaag de dag nog steeds zichtbaar in de huidige topografie.

⁵ De Geyter 1999.

Samengevat kan gesteld worden dat het projectgebied zich op een NW-ZO georiënteerde tertiaire rug bevindt, waardoor het projectgebied zich hoog en droog in het landschap positioneert. Bovenop het ondiepe tertiaire substraat kunnen eolische afzettingen, bestaande uit zandig tot zandig leem, aangetroffen worden. Het projectgebied positioneert zich hoger in het landschap, waardoor het terrein zich niet op een gradiëntzone situeert. Verder is het terrein ver verwijderd van brongebieden/waterlopen. Hierdoor is het projectgebied paleolandschappelijk gezien niet op een gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd.

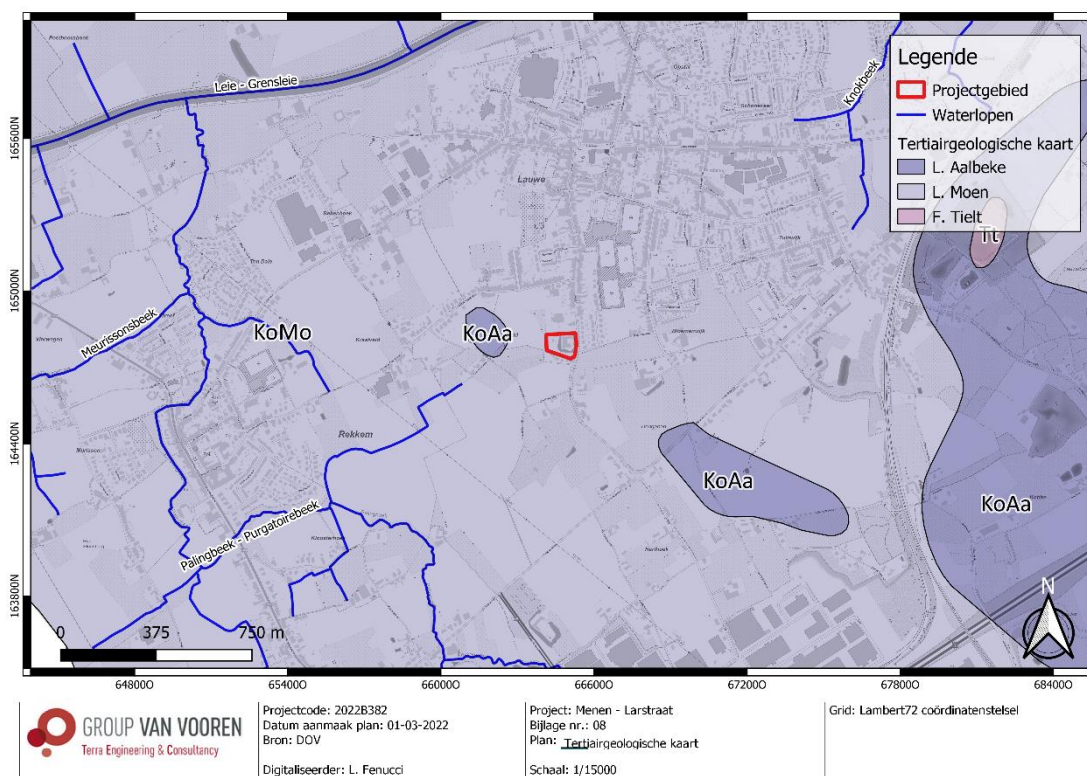
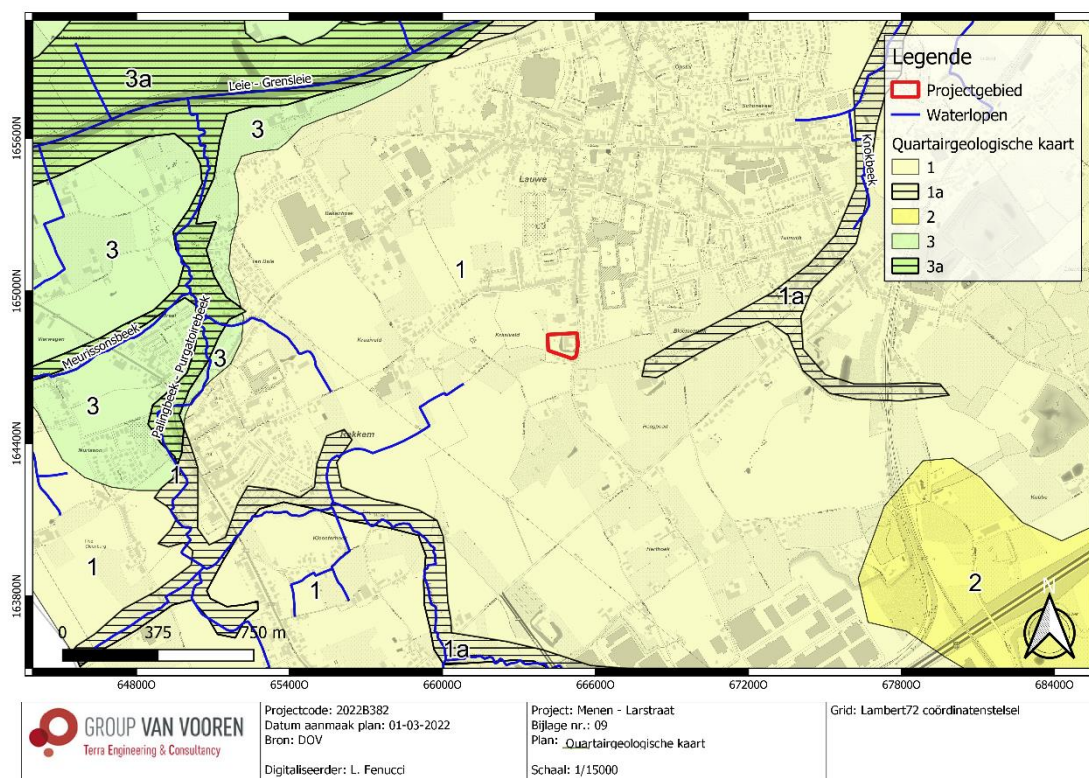

Fig. 1.20: Tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied (@ DOV).

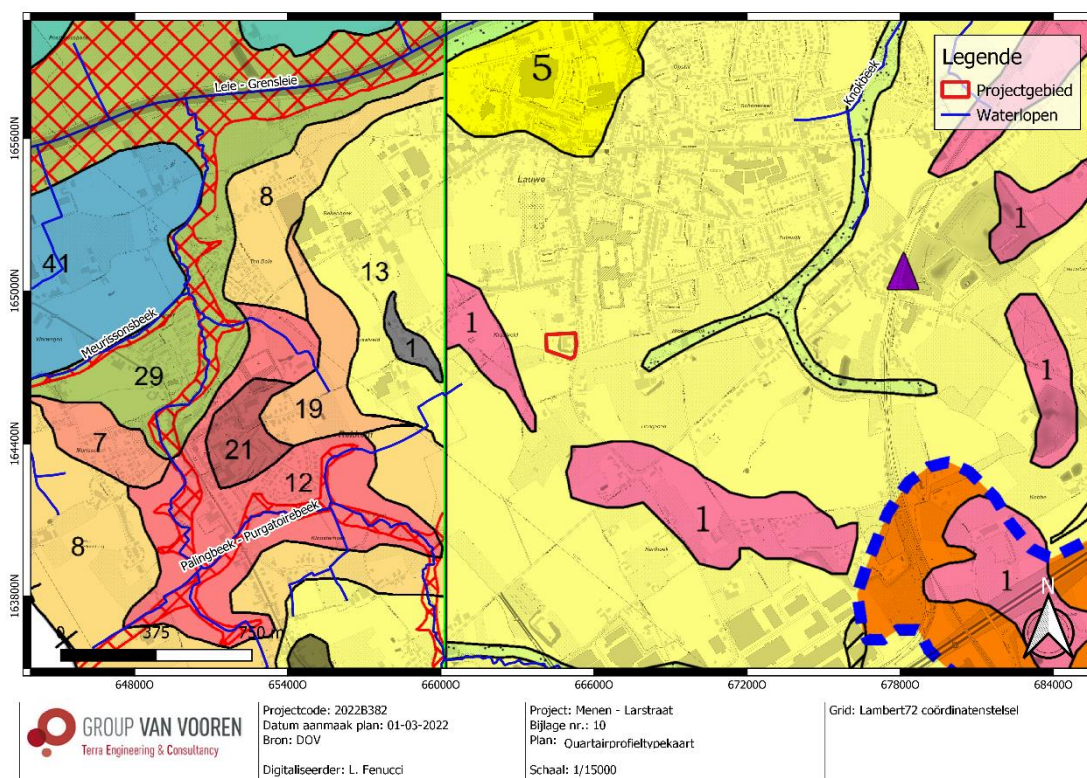

1	
ELPw en/of HQ	

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

Fig. 1.21: Quartaargeologische kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

	Legende quartairprofieltypekaart (Fig. 1.22)⁶
	De aanwezigheid van grindrijk materiaal aan de basis van de Weichselien afzettingen en het voorkomen van een dik pakket lemige materiaal bovenop zandige fluviatiele sedimenten, i.p.v. een alternatie van zandige en lemige afzettingen. Dit fenomeen is typisch voor de westelijke rand van de Scheldevallei,
	Zandig tot lemig materiaal minder dan 1,2m. De Eemien afzettingen zijn grotendeels weg geërodeerd. De afzettingen daterend van het Weichselien hebben naargelang hun positie in vallei een andere samenstelling. Het westelijk deel bestaat uit een alternatie van lemige en zandige afzettingen, daar waar in het oosten zandige afzettingen veruit primeren. Het alternerend patroon van zandige en lemige lagen is slechts een schematische voorstelling en komt niet overeen met de werkelijke dikte van de respectievelijke lagen. In het centrale gedeelte komen beide types van afzettingen voor. Opvallend is evenwel het feit dat grindrijke afzettingen weinig voorkomen in

⁶ Bogermans 2007.

	Tertiair
---	----------

Fig. 1.22: Quartairprofieltypenkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

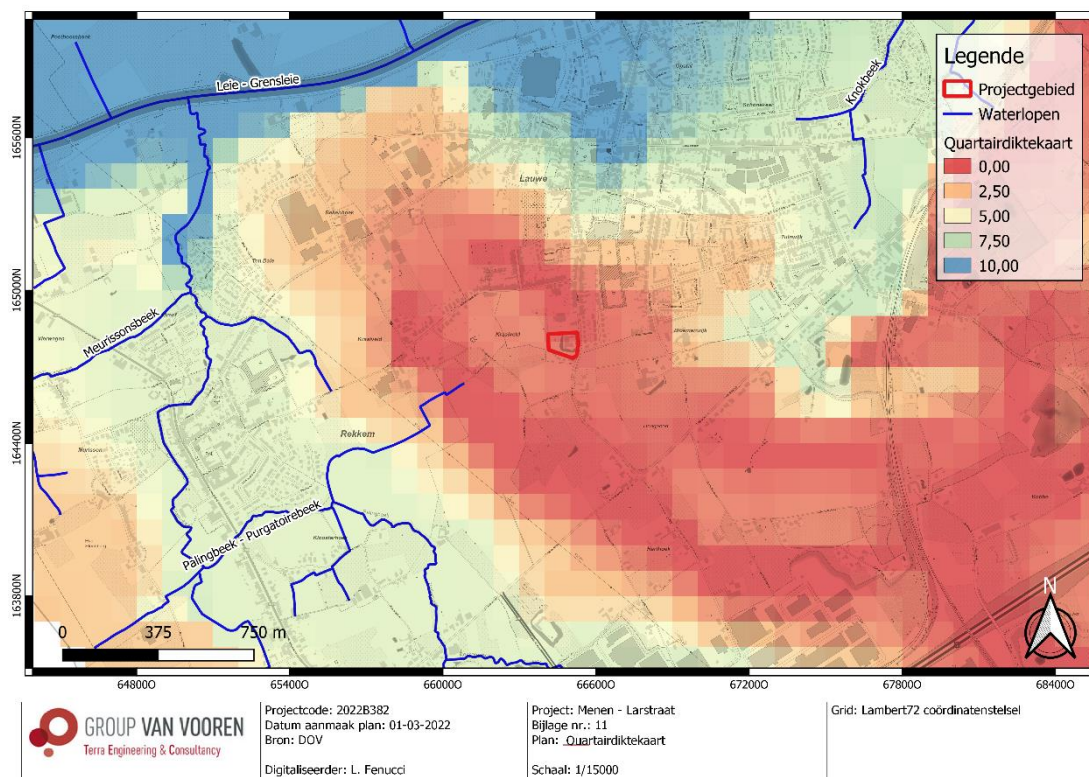

Fig. 1.23: Quartairdikte kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

2.1.2 Bodemkaart

De **bodemkaart** (Fig. 1.24) karteert in het oostelijk deel van het projectgebied een OB-bodemserie. Dit betekent dat het terrein ontoegankelijk was tijdens het opstellen van de bodemkaart in de tweede helft van de 20ste eeuw. Verder wordt in het westelijk deel van het projectgebied een Ldp(o)-bodem gekarteerd. Dit zijn matig gleyige gronden op zandleem zonder profielontwikkeling. De bovenlaag is zwaar zandleem. De (o) staat voor een sterke antropogene invloed. Gelet op de zeer hoge landschappelijke ligging op de top van een tertiaire rug met weinig Pleistocene afdekking en een ondiep tertiair, zou dit wel eens op een minder gunstige bodembewaring voor steentijdsites kunnen wijzen.

In het uiterst westen van het projectgebied en in de nabije omgeving wordt een Lca-bodem gekarteerd. Dit zijn matig droge zandleemgronden met textuur B-horizont.

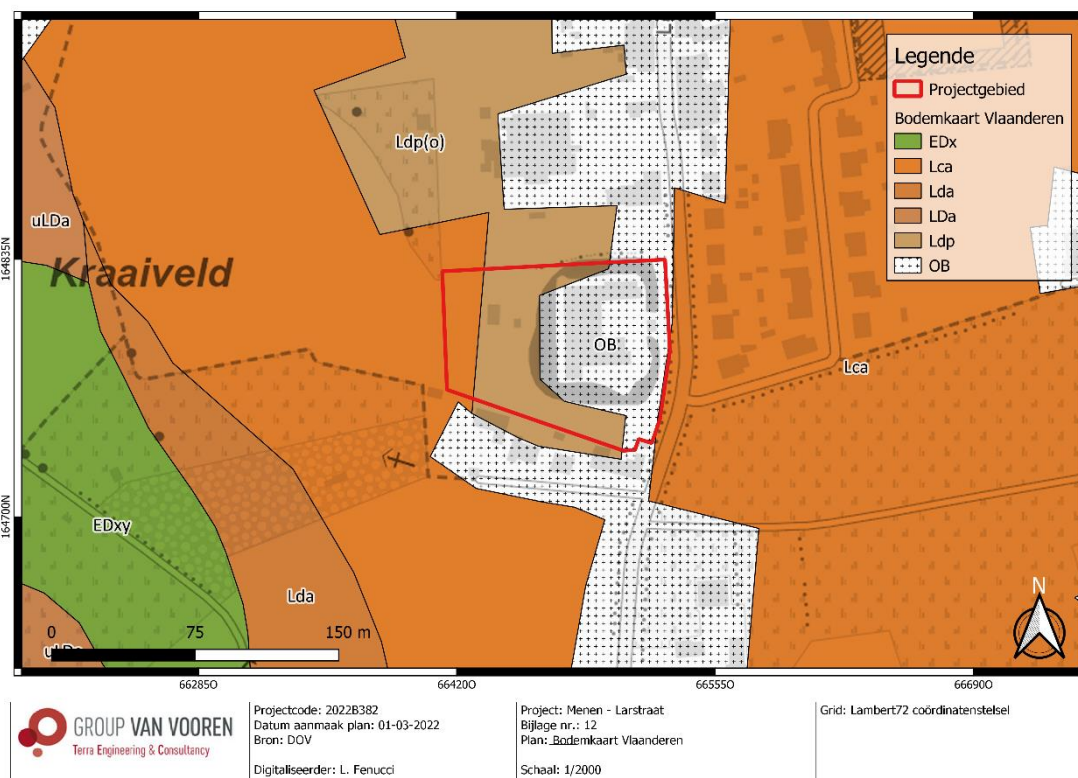

Fig. 1.24: Bodemkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied

In deze paragraaf wordt een historische beschrijving opgenomen van het project- en projectgebied, met in een tweede paragraaf illustraties van relevante historische kaarten, plannen en eventueel iconografisch materiaal.

2.2.1 Historiografische bronnen⁷

De naam "Lauwe" werd volgens Sanderus voor het eerst aangetroffen in een boek geschreven door een zekere Meyer in 804 die het heeft over "Milo en Jacob van Lauwe". Er zijn andere vermeldingen als "Lo" of "Loa", in 1128 als "Louwa" en in 1143 als "Lauha", de laatste benaming is vermoedelijk afkomstig van "aleu" wat lichtend en helder betekent. De betekenis van de benaming Lauwe kan in verband gebracht worden met water, "lova" is het Keltische woord voor "waterloop". Volgens andere bronnen is Lauwe afkomstig van "lavo", de naam van een voormalig meer gevormd door de afvloeiende waters van de heuvels in de buurt.

Voordat Lauwe een parochie was, was er een vermoedelijke aanwezigheid van een zeer primitieve bidplaats. De in 668 gestorven heilige Obertus, bisschop van Kammerrijk, zou volgens de overlevering zijn gedoopt aan een waterput op de vroegere Klaphoek.

De heerlijkheid van Lauwe gaat terug op een kleine nederzetting aan de Leieoever. Rond 804 is er een kleine dorpsgemeenschap aanwezig aan een doorwaadbare plaats van de Leie. Lauwe behoorde tot de kasselrij van Kortrijk en de roede der dertien provinciën. De heerlijkheid Lauwe bestond uit enkele lenen waaronder goed Ten Ockere, Ten Daele, Ten Opstalle, Ter Corps, Ter Veere, de Chobbels, Te Paridaen, de Swaene Couter, den Scapwal, ter Plaetse en de Crygerie.

De oudst gekende heer van Lauwe is Ursderius (1128). Disderus van Halewijn, heer van Lauwe, was in 1143 overste van het St.-Pieterskapittel te Rijsel dat ook sedert 1143 het patronaatsrecht had over de kerk van Lauwe. Deze stenen Romaanse kerk werd wellicht gebouwd omstreeks 1100.

Na de slag van Westrozebeke werden alle goederen van de heren van Lauwe verbeurd verklaard en kwamen in handen van de familie van Ghistelle. Door het huwelijk van Jacqueline van Ghistelle met Jan van Halewijn (overleden in 1440) kwam de heerlijkheid Lauwe in handen van de familie van Halewijn. In 1544 kwam de heerlijkheid in handen van Philip de Croy, hertog van Aarschot. De laatste eigenaar van de heerlijkheid van Lauwe was Juliaan Louis Frans Bidé de la Grandville, graaf van Lauwe en Rekkem. Tijdens de Franse Revolutie werd hij gevangen genomen. Hij stierf in 1802.

Rond 1600 worden er vernielingen aan de kerk aangebracht door het Schotse garnizoen van Menen. Gedeeltelijke heropbouw volgt in de 17de eeuw. In de 17de eeuw zijn er zes molens gekend te Lauwe: de dorpsmolen, de Grote Molen of Lauwemolen, de Kleine Molen of Knokmolen, de Lauwbergmolen of Heulemolen, Delpuiten's Molen of Hondvleesmolen en het Klein Molentje. Ze werden allen gesloopt tussen 1813 en 1955.

Langzamerhand evolueerde de gemeente Lauwe van een landbouwersdorp naar een geïndustrialiseerde gemeente. Het aantal inwoners groeide gestaag van ruim 1000 rond 1800 tot bijna 5000 rond 1910. Door de aangroei van de bevolking komt er een uitbreiding van bepaalde wijken in de 19de eeuw. De nieuwe

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Lauwe [online]
<https://id.erfgoed.net/themas/14502> (Geraadpleegd op 28-02-2022).

woningen worden voornamelijk door inwoners van de stad gebouwd. In de 18de en 19de eeuw werden er ook heel wat hoeves opgetrokken die vaak teruggaan tot stichtingen van de 14de of 15de eeuw. Veelal ging het om omwalde hoeves waarvan de wallen ondertussen gedicht zijn en de hofpoorten verdwenen. De oudst bekende is het kasteelhof ter Boenaerde dat teruggaat tot een versterkte kasteelhoeve uit de 17de eeuw. Tijdens de 19de eeuw werden heel wat openbare werken uitgevoerd waardoor het landelijk karakter van Lauwe deels verloren ging. De spoorweg werd tussen 1838 en 1842 aangelegd. Het stationsgebouw werd in 1868 opgetrokken en het goederenstation in 1871. De baan Kortrijk-Rekkem werd in 1855 aangelegd. In 1832 werd de Leie gekanaliseerd, in 1868-1869 werd de eerste brug over de Leie aangelegd. Voordien werden de twee Leieoevers tussen Lauwe en Wevelgem verbonden door middel van een veerdienst. De stad Menen gaf pas in 1864 de toestemming tot het bouwen van de brug. Menen had als versterkte garnizoensstad de Leie altijd als natuurlijke grens gebruikt en verboden bruggen te bouwen. De ijzeren brug op pijlers werd tijdens de WO I door de Duitse troepen vernield. In 1917 kwam een houten exemplaar in de plaats.

2.2.2 Historische cartografie

De oudst geraadpleegde historische kaart betreft de Villaret-kaart uit 1745-1748 (Fig. 1.25). Deze toont dat het projectgebied destijds al ter hoogte van een straat gelegen is dat overeenstemt met de huidige Larstraat. Binnen het projectgebied zijn drie gebouwen met een rechthoekige gracht zichtbaar. De wal wordt niet gekarteerd. De omgeving van het projectgebied is een open akkerlandschap waarin verschillende boerderijen met walgracht zichtbaar zijn. Het centrum van Lauwe ligt ten noorden van het terrein en is nog redelijk onbebouwd. De bebouwing is beperkt tot de belangrijkste assen die naar Lauwe gaan.

In tegenstelling tot de Villaret-kaart wordt op de Ferrariskaart (1775) (Fig. 1.26) binnen het projectgebied akkerveld gekarteerd. De afwezigheid van de boerderij wijst erop dat deze site met walgracht niet werd opgenomen tijdens het opstellen van de Ferrariskaart. Op het primitief kadaster (1830-1834; Fig. 1.27) en De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840; Fig. 1.28) wordt de walgrachtsite opnieuw gekarteerd. Het projectgebied bestaat in totaal uit zes verschillende gebouwen, waarvan vermoedelijk drie hoofdgebouwen en drie bijgebouwen, die door een gracht worden omringd. Verder is er ook een poortgebouw aanwezig. Dit boerderijcomplex, dat de naam *Ferme Lesage* heeft, bevindt zich enkel in het oostelijke deel van het projectgebied. Het westelijke deel van het projectgebied is onbebouwd. Ter hoogte van Lauwe neemt de bebouwing langzaam toe. De Vandermaelenkaart (1846-1854; Fig. 1.30) karteert binnen het projectgebied drie gebouwen. De Popp-kaart (1842-1879; Fig. 1.31) karteert binnen de walgracht dan weer drie hoofdgebouwen en drie bijgebouwen.

De topografische kaarten uit de tweede helft 19de eeuw en eerste helft 20ste eeuw (1873-1939; **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**-Fig. 1.36) tonen een eerder trage landschapsevolutie ter hoogte van het projectgebied. De gebouwen en de gracht zijn nog aanwezig. Wel wordt duidelijk dat de bebouwing te Lauwe sterk toeneemt, vooral vanaf de topografische kaart van 1939 (Fig. 1.36). Het station, dat zich ten oosten van het projectgebied bevindt, is zichtbaar vanaf de topografische kaart van 1873 (Fig. 1.32).

De omgeving verandert sterk na WOII. Vanaf de topografische kaart van 1969 (Fig. 1.38) is de Larstraat sterk bebouwd. Lauwe is sterk uitgebreid en omvat nieuwe wijken. Verder zijn er in totaal drie gebouwen ter hoogte van het projectgebied zichtbaar. De gracht is nog aanwezig. Deze landinrichting is ook te zien om de luchtfoto van 1971 (Fig. 1.39) en de topografische kaart van 1981 (Fig. 1.40). De luchtfoto van 1971 toont terreinwerkzaamheden in de noordwestelijke hoek van het projectgebied.

De luchtfoto's vanaf de jaren 1979-1990 tonen de verdere evolutie van het projectgebied en de omgeving (Fig. 1.41-Fig. 1.47). Op de luchtfoto van 1979-1990 (Fig. 1.41) is er een nieuw gebouw ten westen van de bestaande gebouwen zichtbaar. Er zijn bomen aanwezig rond de gracht. Vanaf de luchtfoto van 2000-2003 (Fig. 1.42) lijkt er een terreinsituatie gekomen te zijn die overeenstemt met de huidige situatie. Er is een tennisveld aanwezig in de zuidwestelijke hoek van het projectgebied. De binnenkoer van de hoeve is in gebruik als parking. De toegang naar de boerderij bevindt zich nog steeds ter hoogte van de Larstraat.

Aan de hand van de verschillende historische- als cartografischebronnen kan er aangetoond worden dat er een zeker continuïteit is met betrekking tot de walgrachtsite. De drie hoofdgebouwen zijn steeds aanwezig op verschillende cartografische bronnen (Fig. 1.48). Doorheen de tweede helft van de 20ste eeuw worden de bouwen met elkaar verbonden en breidt de hoeve in de noordwestelijke hoek uit met een bijgebouw. Bovendien doen de historische kaarten vermoeden dat de gracht niet watervoerend is geweest tijdens de voorbij 250 jaar.

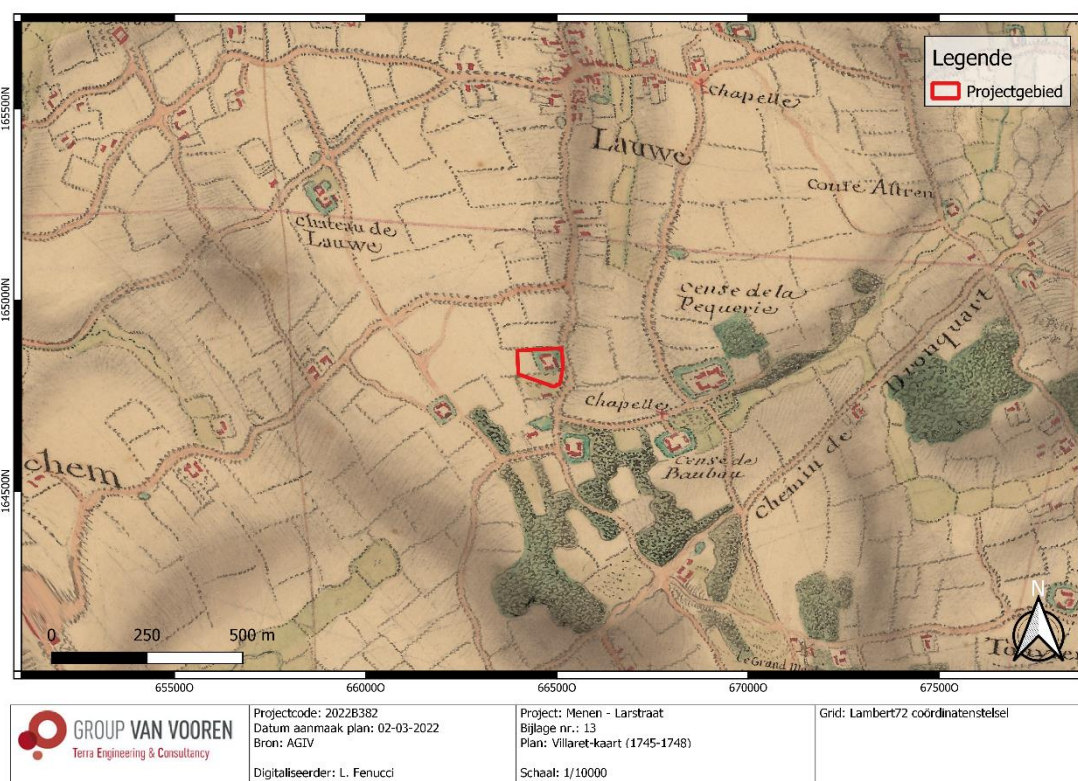

Fig. 1.25: Villaret-kaart (1745-1748) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

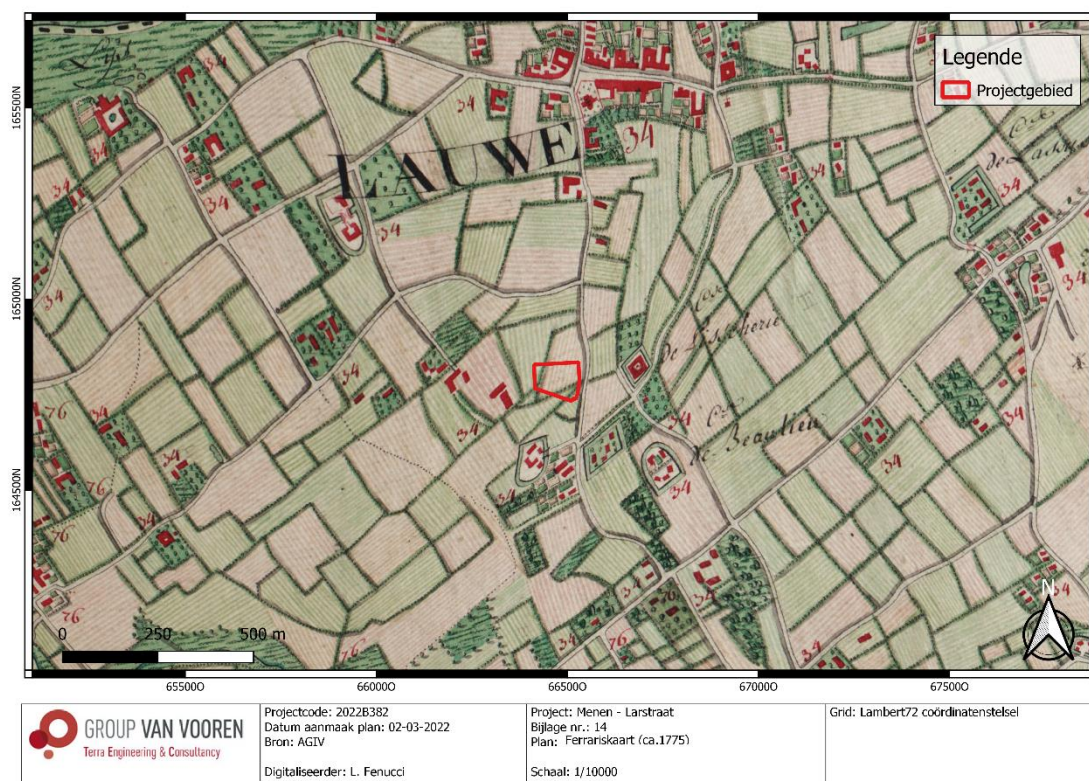

Fig. 1.26: Ferrariskaart (ca. 1777) met situering van het projectgebied (© AGIV).

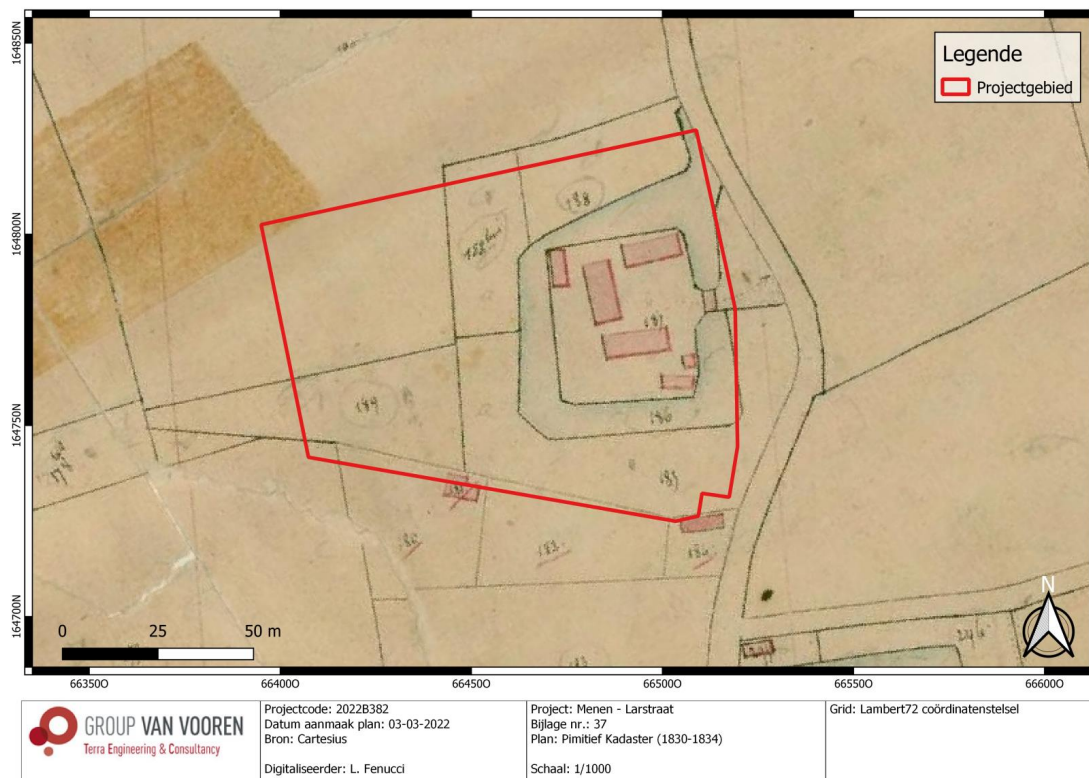

Fig. 1.27: Primitief Kadaster (1830-1834) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

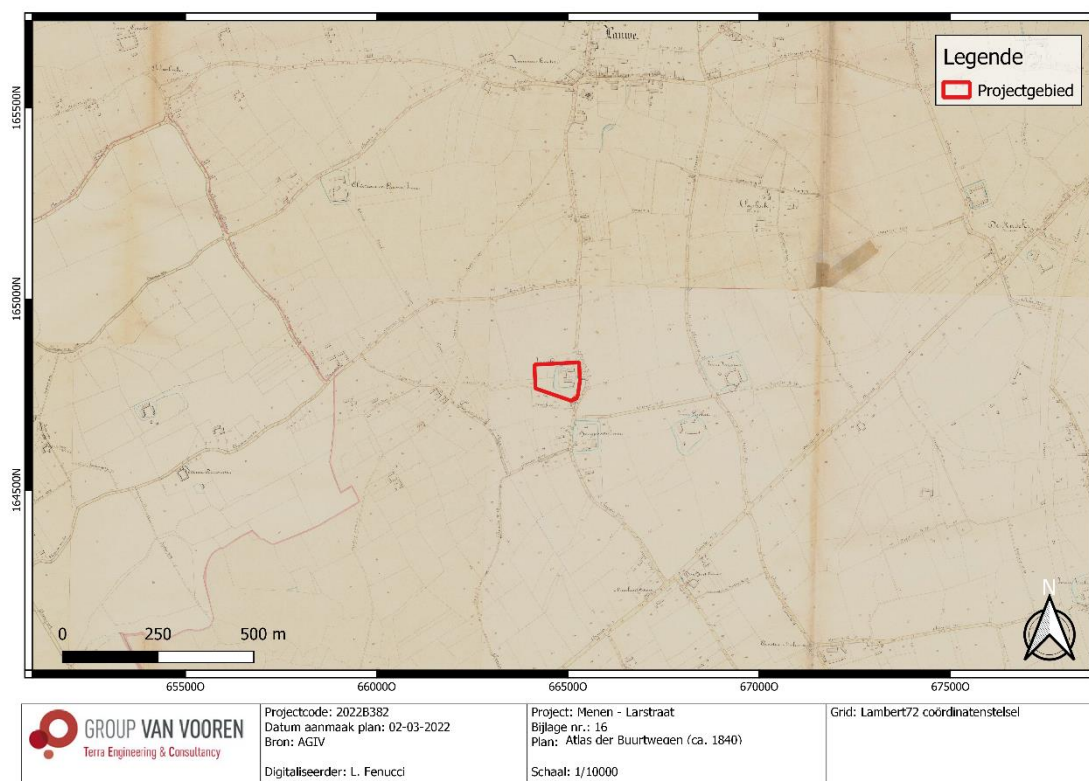

Fig. 1.28: Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met situering van het projectgebied (© AGIV).

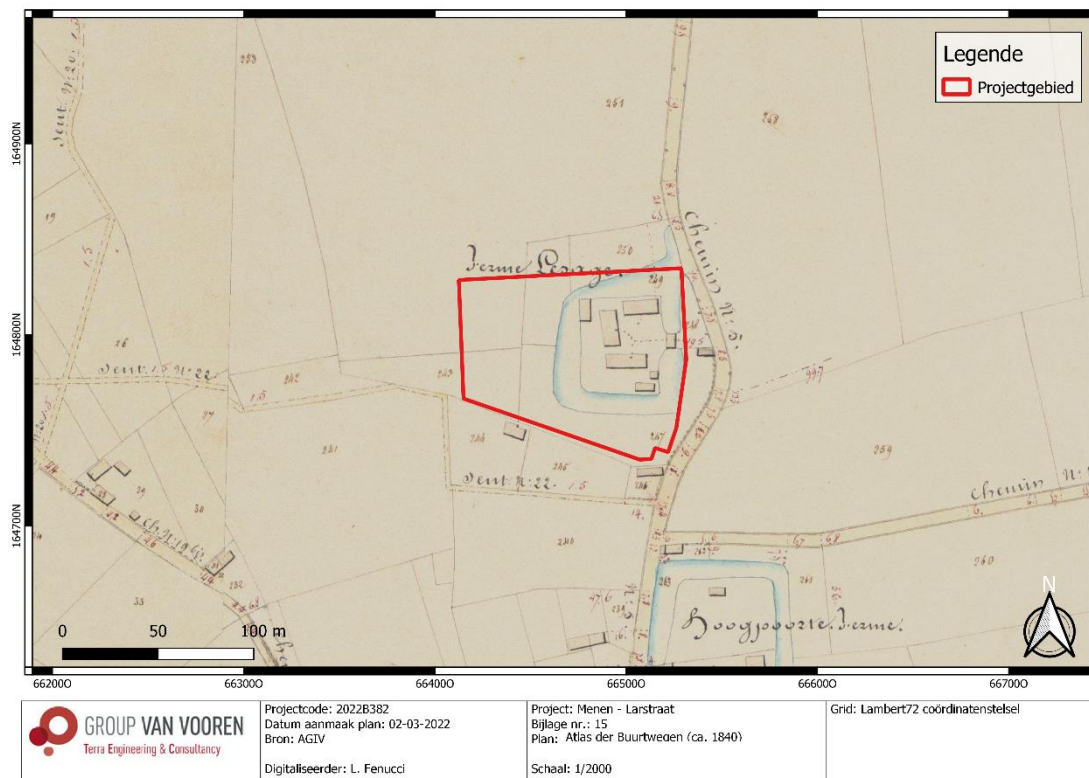

Fig. 1.29: Detail van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met situering van het projectgebied (© AGIV).

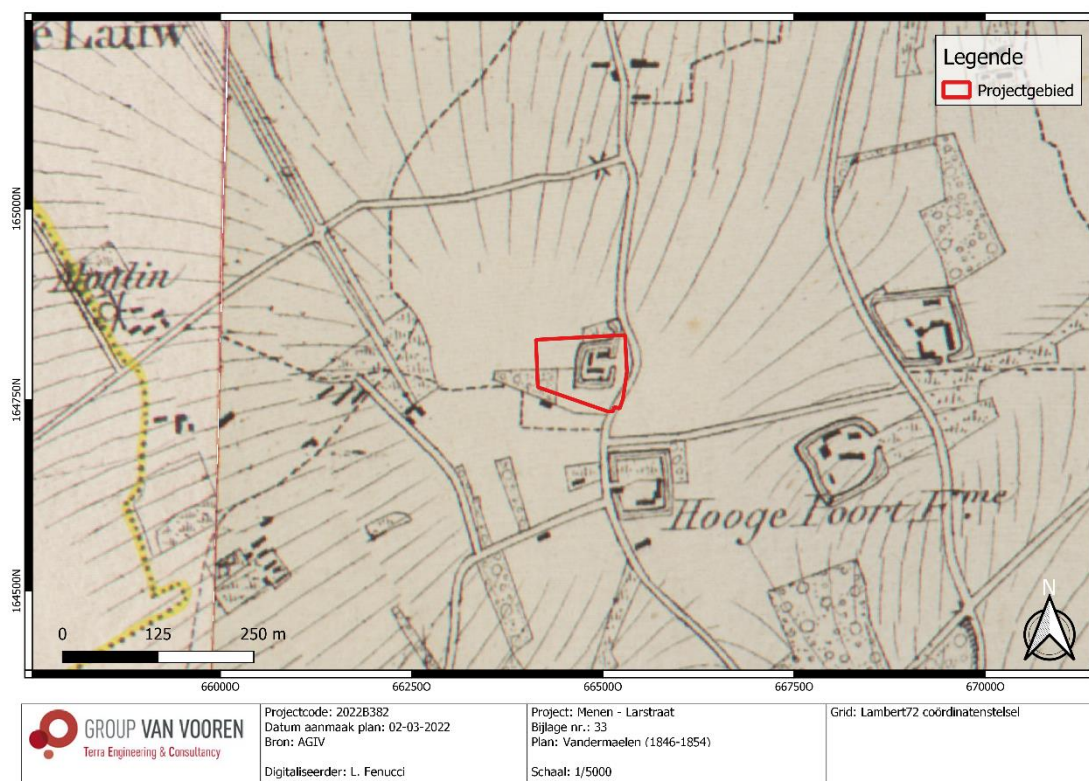

Fig. 1.30: Vandermaelenkaart (1846-1854) met situering van het projectgebied (© AGIV).

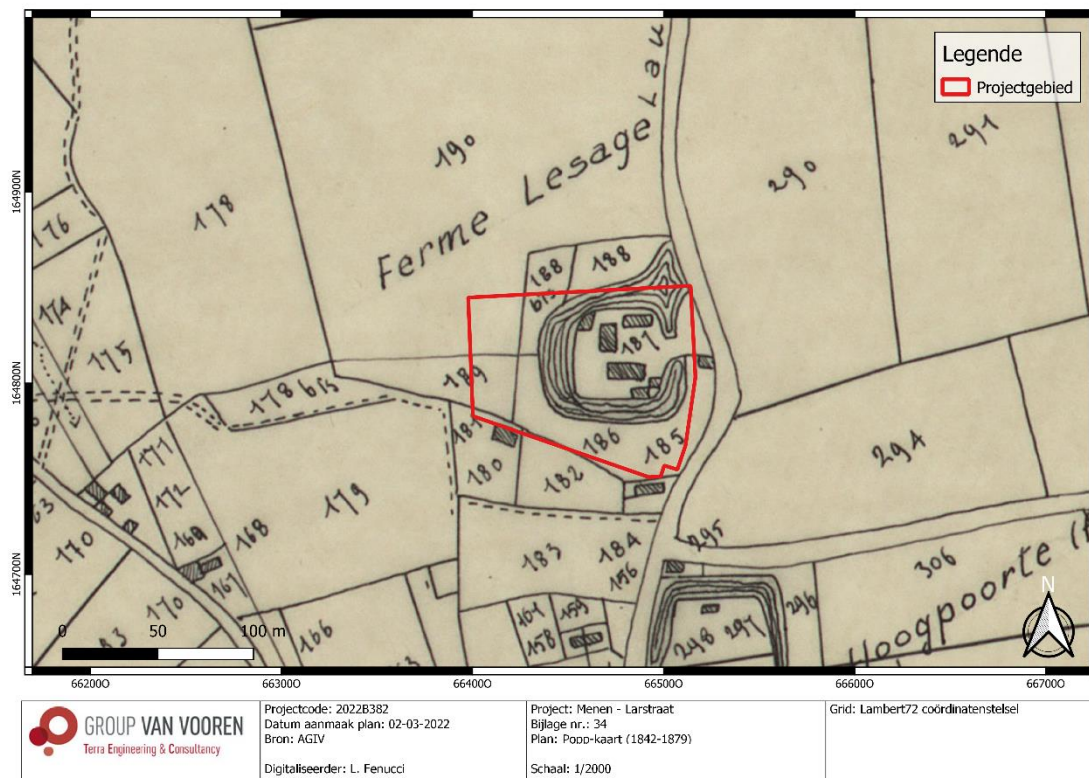

Fig. 1.31: Popp-kaart (1842-1879) met situering van het projectgebied (© AGIV).

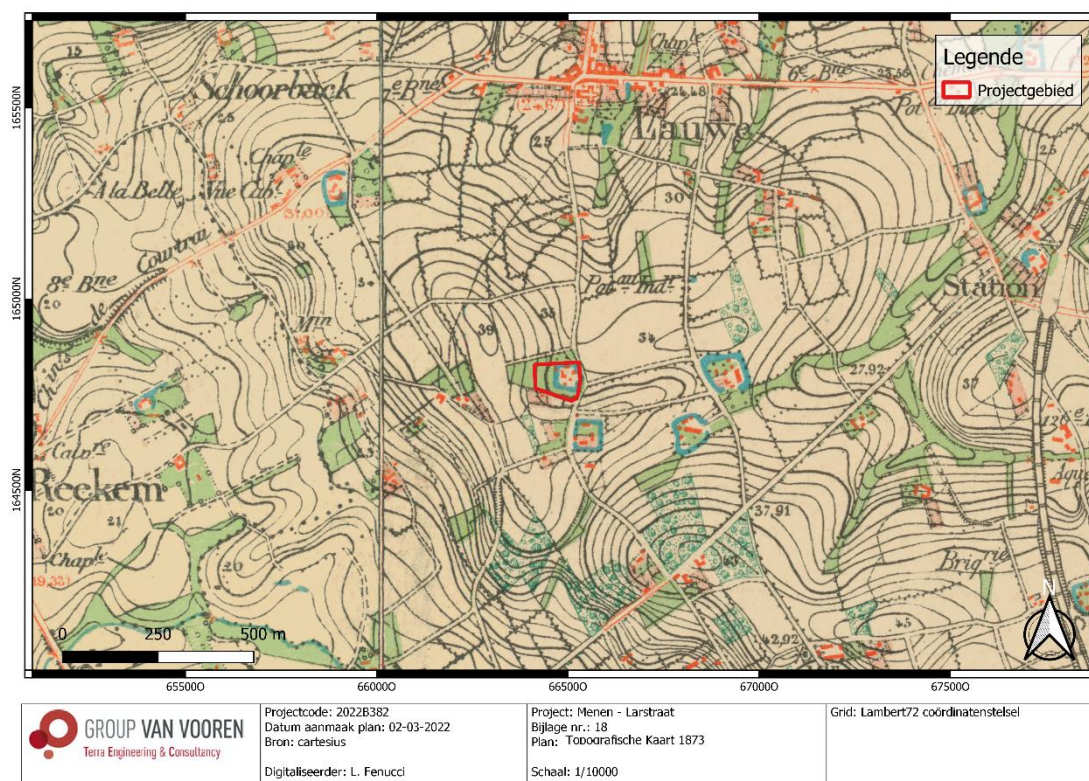

Fig. 1.32: Topografische kaart (1873) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

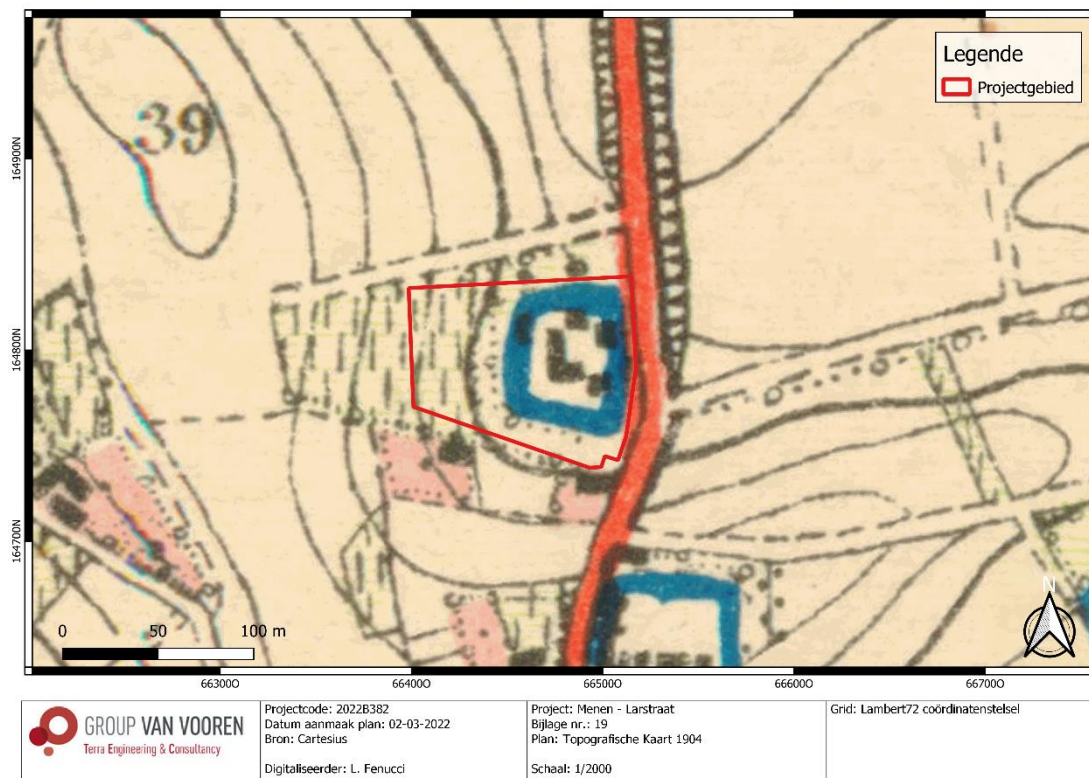

Fig. 1.33: Topografische kaart (1904) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

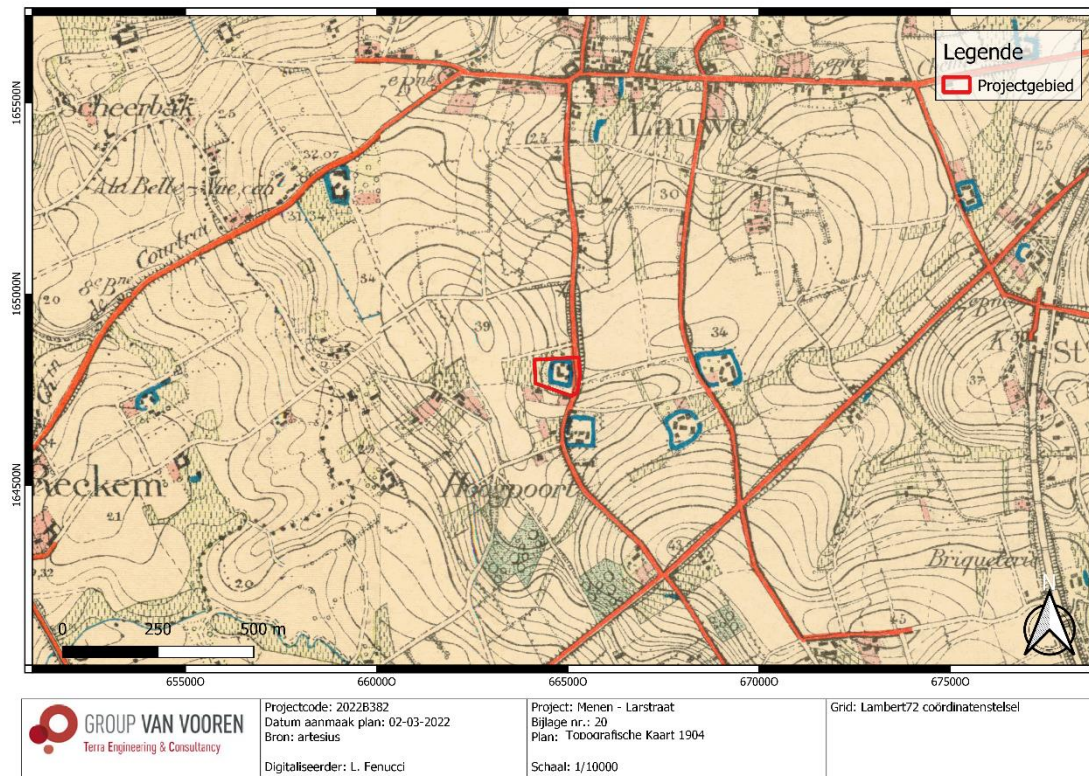

Fig. 1.34: Topografische kaart (1904) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

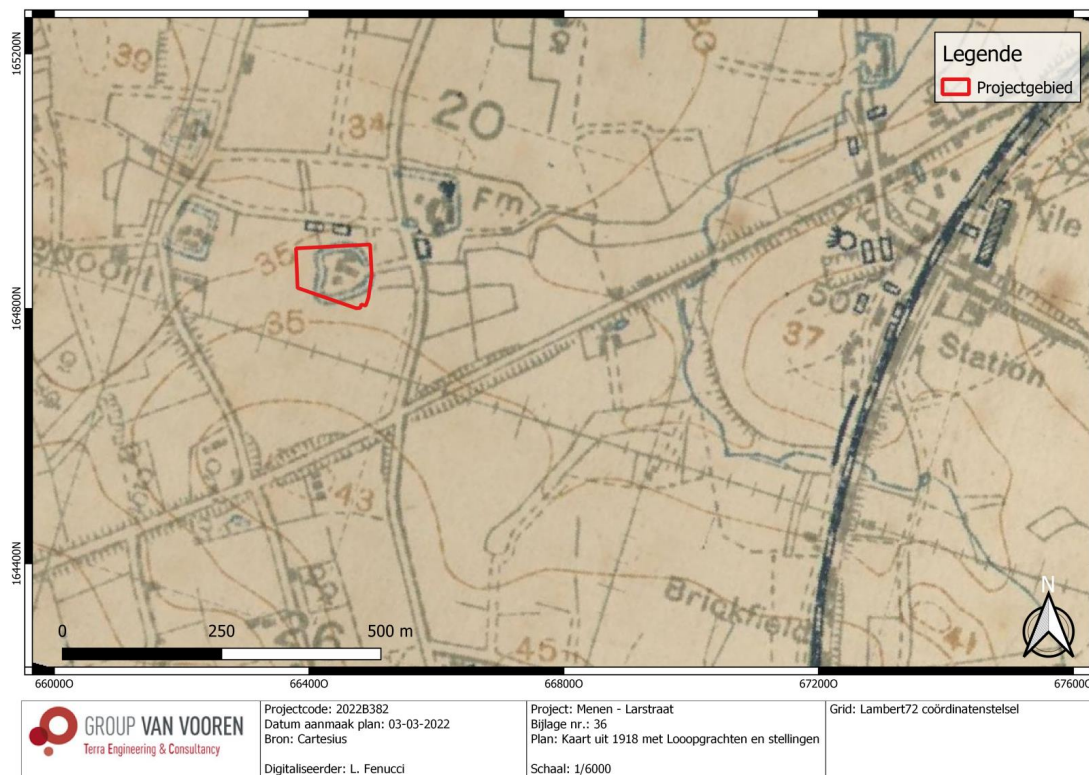

Fig. 1.35: Kaart uit 1918 (© Cartesius).

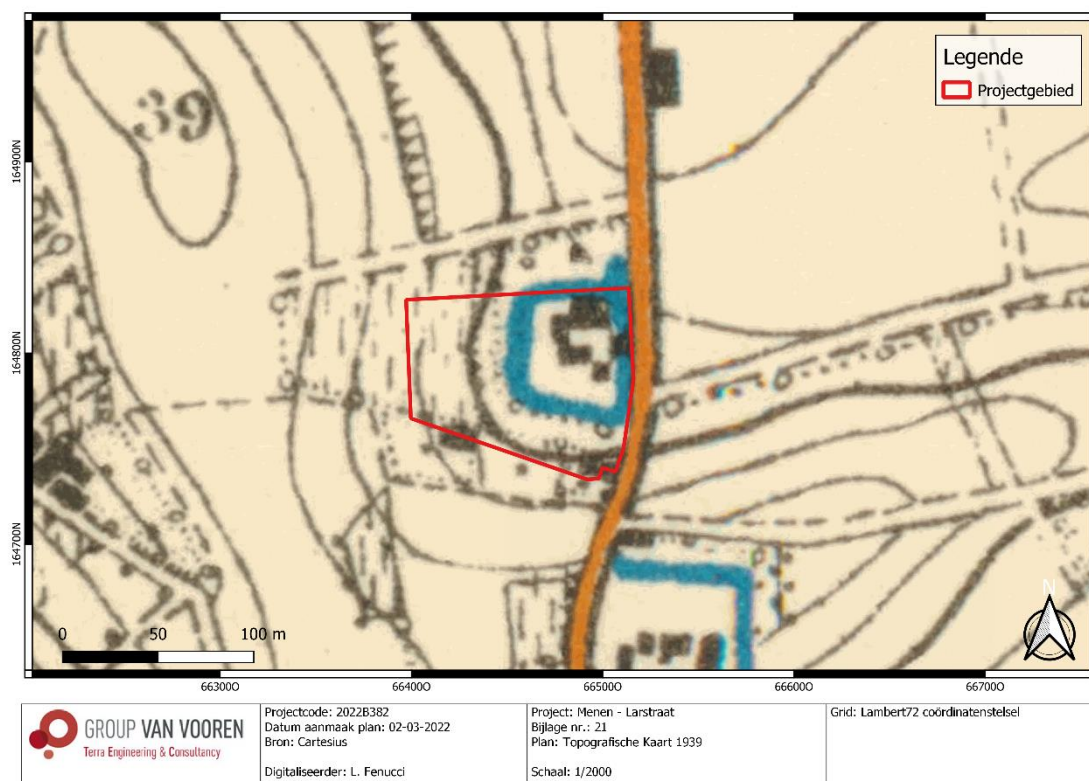

Fig. 1.36: Topografische kaart (1939) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

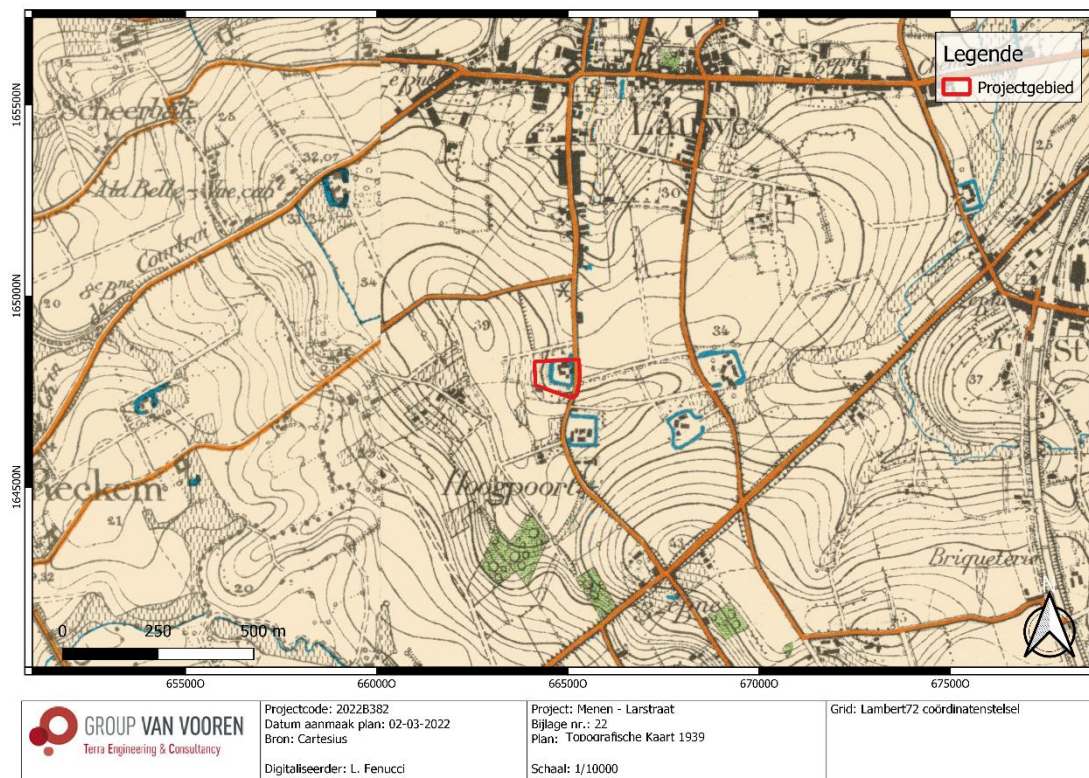

Fig. 1.37: Topografische kaart (1939) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

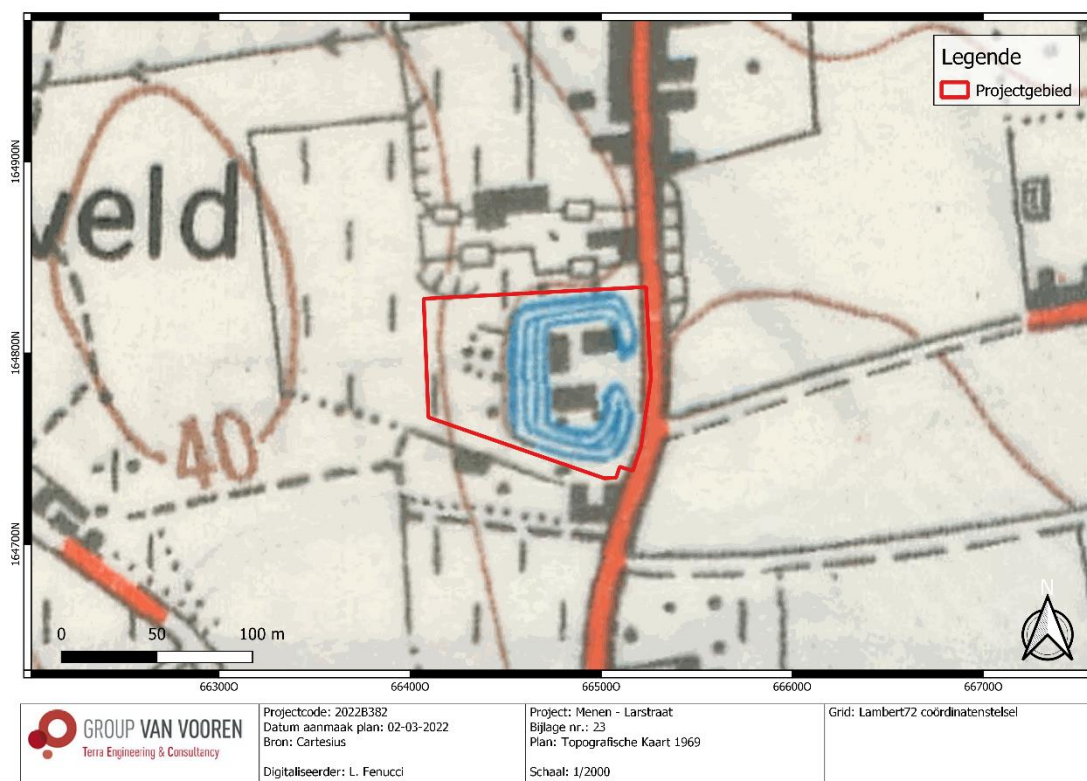

Fig. 1.38: Topografische kaart (1969) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

Fig. 1.39: Luchtfoto (1971) met situering van het projectgebied (© AGIV).

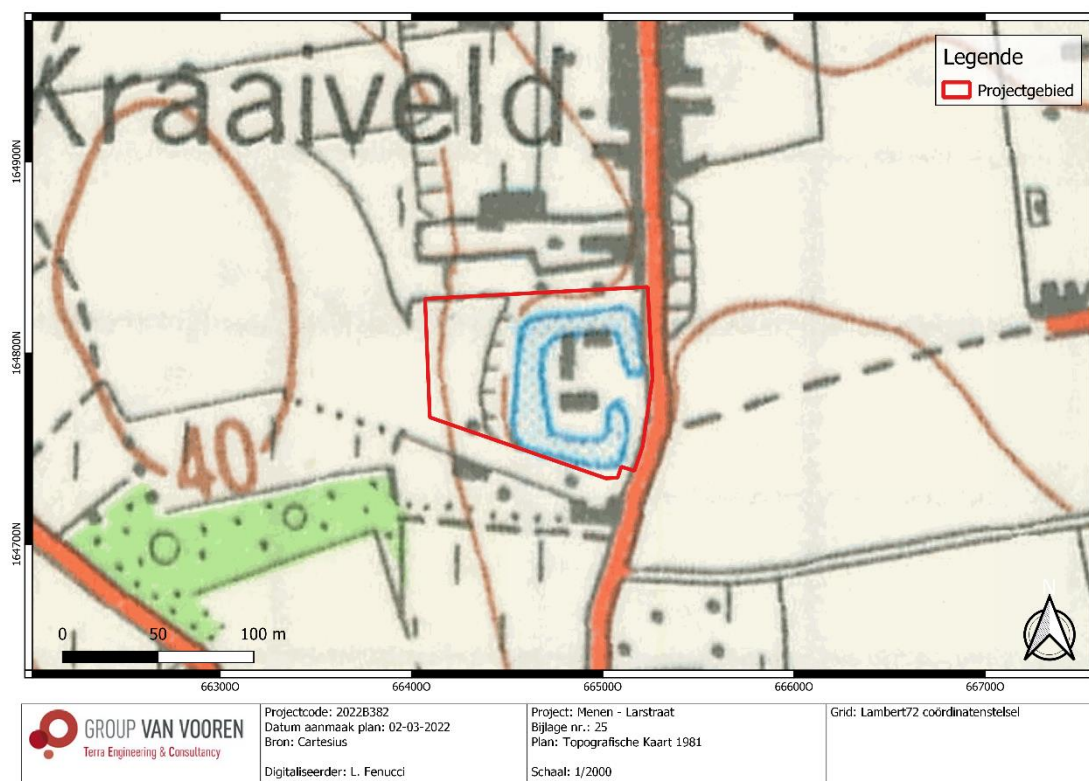

Fig. 1.40: Topografische kaart (1981) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

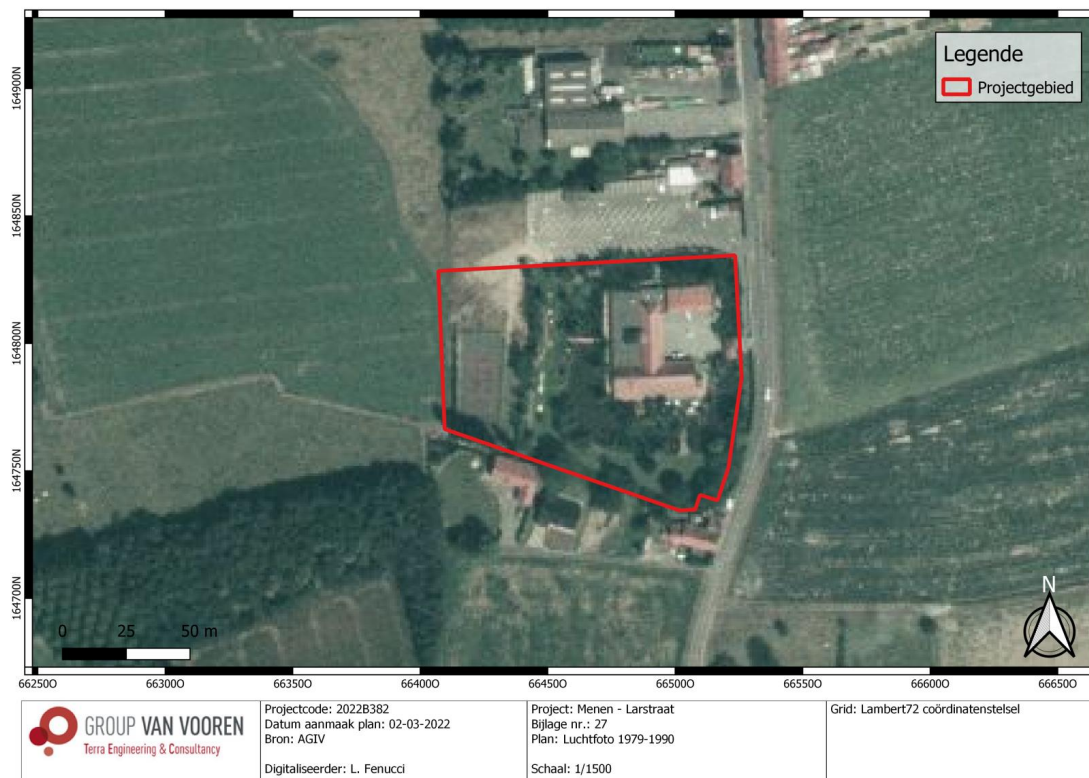

Fig. 1.41: Luchtfoto (1979-1990) met situering van het projectgebied (© AGIV).

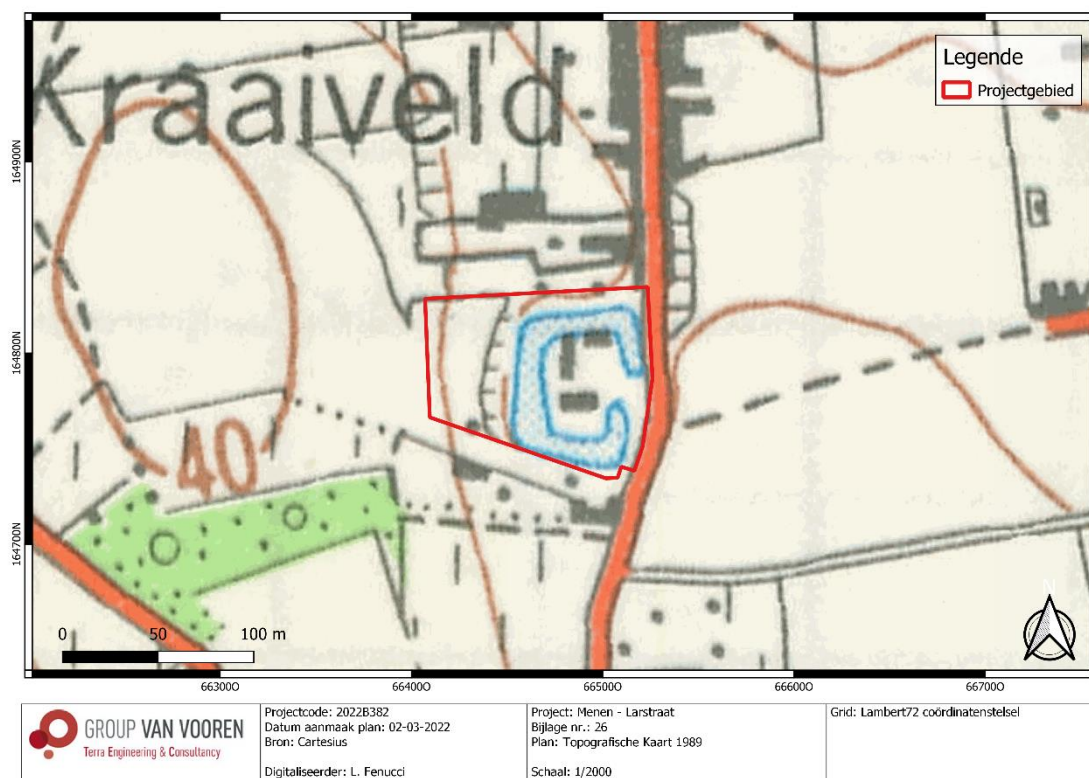

Fig. 1.42: Topografische kaart (1989) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

Fig. 1.43: Luchtfoto (1995) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

Fig. 1.44: Luchtfoto (2000-2003) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.45: Luchtfoto (2005-2007) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.46: Luchtfoto (2008-2011) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 1.47: Luchtfoto (2012) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 1.48: Recente luchtfoto met situering van het projectgebied en met aanduiding van de historische gebouwen (© AGIV).

2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

2.3.1 CAI-gegevens

Tot op heden zijn binnen het projectgebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd; wel zijn er vindplaatsen en CAI-locaties binnen en in de omgeving van het plangebied gekend. Op basis van cartografisch onderzoek (ID 72883) werd het projectgebied opgenomen in de CAI als een site met walgracht. Voor deze site met walgracht werd er een grote mate van continuïteit opgemerkt. De aanwezigheid van deze historische site werd ook in dit bureauonderzoek al reeds bevestigd aan de hand van de historische cartografie.

De overige CAI-waarden geven via cartografisch onderzoek een indicatie voor de aanwezigheid van verschillende sites met walgracht in de omgeving van het projectgebied. Ook zijn er indicaties voor de aanwezigheid van molens die gedateerd kunnen worden in de Nieuwe Tijd (ID 70298 en ID 70297).

Tabel 1: Overzicht van de CAI-waarden

ID-nummer	Situering	Naam	Omschrijving
72883 ⁸	Site binnen projectgebied	Larstraat II	Indicator cartografie – site met walgracht – <i>Continuïteit, gracht en gebouwen zeker</i>

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Pieter-in-de-Banden [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/502050> (Geraadpleegd op 07-10-2021).

			<i>bewaard tot in 1850, gracht bewaard tot op heden.</i>
72882 ⁹	Ca. 50 m ten zuiden	Larstraat I	Indicator cartografie – site met walgracht – Bewaard tot de 19 ^{de} eeuw.
72880 ¹⁰	Ca. 240 m ten zuidoosten	Hoeve de Beaulieu	Indicator cartografie – site met walgracht – Bewaard tot de 19 ^{de} eeuw.
72881 ¹¹	Ca. 320 m ten oosten	Hoeve de Lisseherie	Indicator cartografie – site met walgracht – Bewaard tot de 19 ^{de} eeuw.
72868 ¹²	Ca. 635 m ten noordwesten	Rekkemstraat I	Indicator cartografie – site met walgracht – Bewaard tot de 19 ^{de} eeuw.
152126 ¹³	Ca. 800 m ten noordwesten	Lauwestraat (walgrachtsite)	Indicator cartografie – site met walgracht.
70297 ¹⁴	Ca. 800 m ten noorden	Dorpsmolen	Indicator cartografie – Molen – 17 ^{de} eeuw.
152127 ¹⁵	Ca. 745 m ten zuidoosten	Grote Kruisstraat (walgrachtsite)	Indicator cartografie – site met walgracht – Bewaard tot de 19 ^{de} eeuw.
70298 ¹⁶	Ca. 855 m ten zuidoosten	Grote Molen/ Lauwemolen	INDICATOR cartografie – Molen – 17 ^{de} eeuw – stond ter hoogte van de Grote Molenwijk, waar de Kleinemolenstraa

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Larstraat I [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/72882> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hoeve de Beaulieu [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/72880> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hoeve de Lisseherie [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/72881> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rekkemstraat I [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/72868> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Lauwestraat (walgrachtsite) [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/152126> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dorpsmolen [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/70297> (Geraadpleegd op 02-03-2022)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Grote Kruisstraat (walgrachtsite) [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/152127> (Geraadpleegd op 02-03-2022).

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Grote Molen/ Lauwemolen [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/70298> (Geraadpleegd op 02-03-2022).

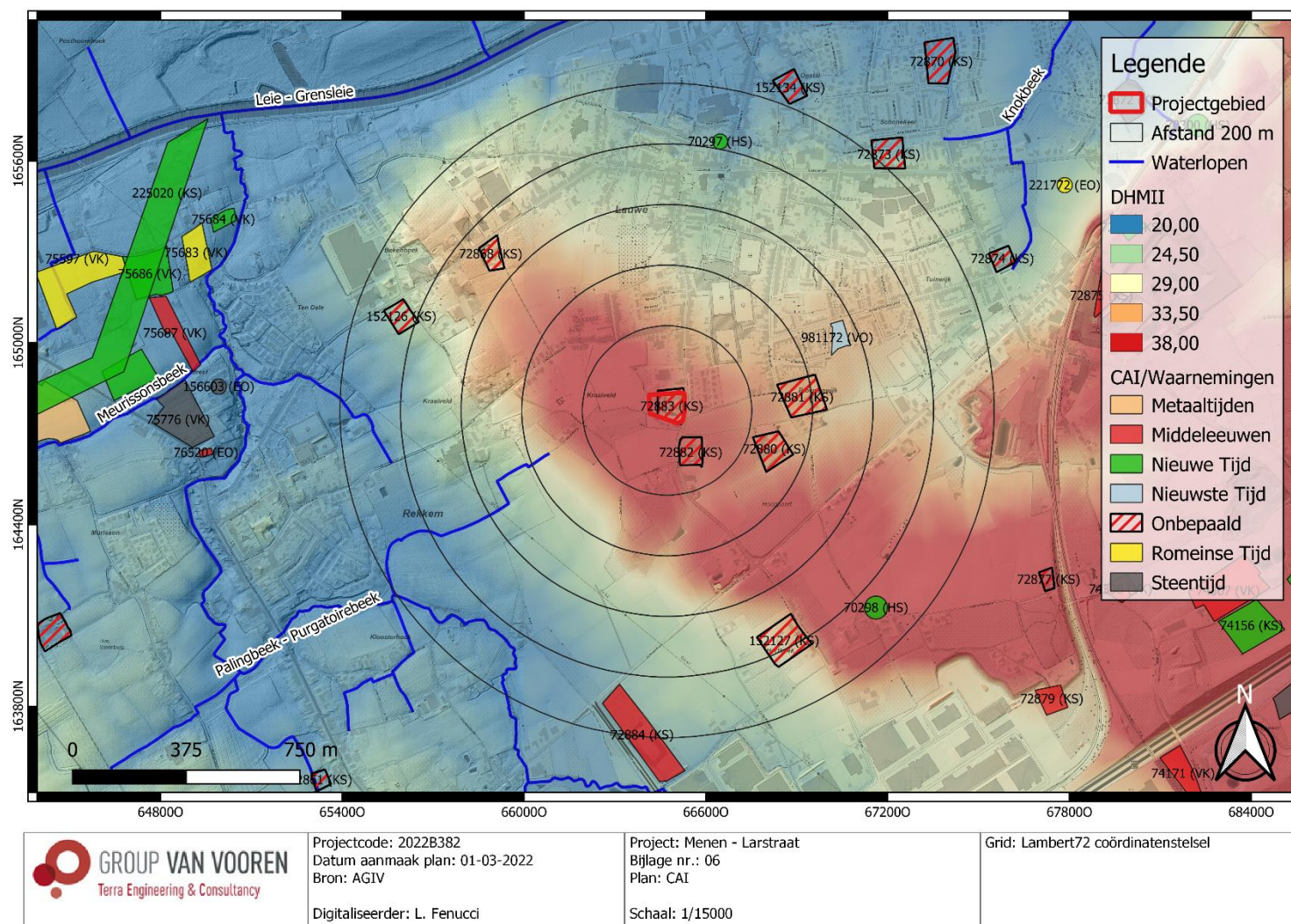

Fig. 1.49: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met CAI-gegevens in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.3.2 (archeologie)nota's

Ter hoogte van het projectgebied werd er nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 850 m, werd tot op heden drie archeologienota's en één nota opgesteld.

Op een afstand van ca. 510 m ten noordoosten van het projectgebied werd er een proefsleuvenonderzoek in 2021 (ID17743) uitgevoerd. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek tonen aan dat het archeologisch zichtbare niveau nog aanwezig was. Er werden twee spoornummers uitgegeven. Het gaat om twee grachtsegmenten die kunnen herleid worden tot één structuur. De overige sporen betreffen natuurlijke sporen en drainages. De gracht wordt gekarteerd op 19de-eeuws kaartmateriaal. Er werden geen vondstnummers uitgeschreven. Er is bijgevolg geen sprake van een archeologische site binnen de grenzen van het projectgebied.

Ten noorden van het projectgebied, op een afstand van ca. 375 m, werd er een archeologienota (ID3536) opgesteld. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het terrein niet verstoord was en een rurale karakter had. Bovendien waren er archeologische resten uit meerdere periodes aanwezig in de omgeving.

Op een afstand van ca. 830 m ten noordwesten van het projectgebied werd de archeologienota met ID 18468 opgesteld. Het bureauonderzoek heeft een vrijgave voorgesteld omwille van de al bestaande verstoringen op het terrein.

<u>Tabel 2: Overzicht van (archeologie)nota's</u>		
ID-nummer	Situering	Omschrijving
16552 & 17743 ¹⁷	Ca. 510 m ten noordoosten	Vooronderzoek Menen Koning Boudewijnstraat Archeologienota en nota – bestaande uit een bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven <i>Vrijgave</i>
3536 ¹⁸	Ca. 375 m ten noorden	Vooronderzoek Menen Leopold Sabbestraat Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van een verkaveling <i>Proefsleuven</i>
18468 ¹⁹	Ca. 830 m ten noordwesten	Vooronderzoek Menen Lauwe Waterstraat 48 Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van een omgevingsvergunning <i>Vrijgave</i>

¹⁷ Van Esbroeck 2021.

¹⁸ Claeys & Janssens 2017.

¹⁹ Acke & Bracke 2021.

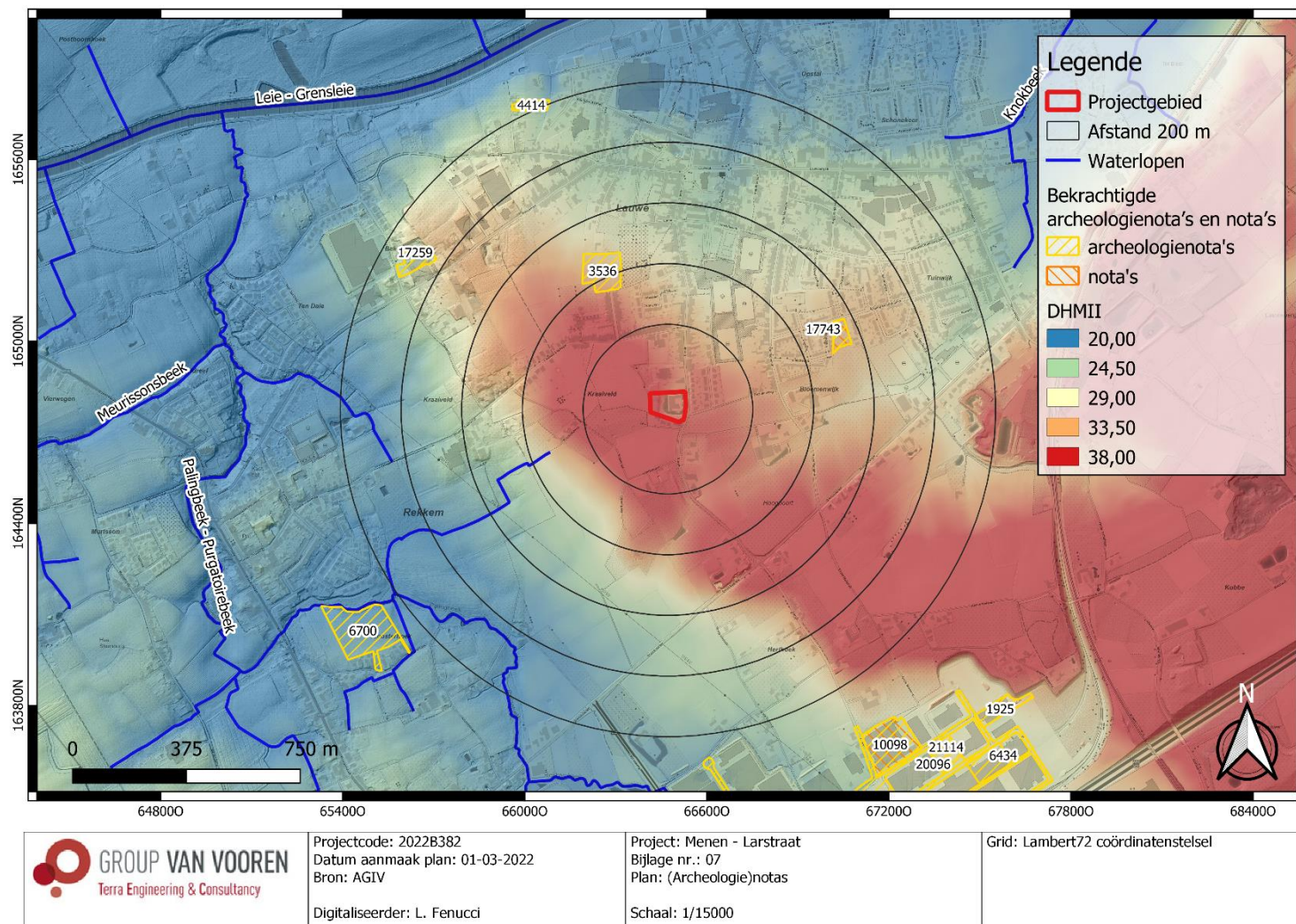

Fig. 1.50: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met (archeologie)nota's in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in twee verschillende gebieden. In het westelijkdeel van het projectgebied wordt agrarisch gebied gekarteerd. Het oostelijk deel van het projectgebied is bestemd als woongebied. Het projectgebied bestaat in het westen uit een tennisveld en groene zone. Het oostelijk deel omvat een gebouw die omgeven wordt door een gracht. Verder is er nog een verharde binnenkoer aanwezig binnen de walgracht.

De geplande werken focussen zich louter en alleen op de **oostelijke helft** dat binnen **woongebied** valt. Het **westelijke** terreindeel valt in **agrarisch gebied** blijft **ongewijzigd**. De werken omvatten de sloop van de huidige hoeve en de realisatie van drie appartementsblokken die uit verschillende bouwlagen zullen bestaan. De verschillende appartementsblokken zullen voorzien worden van kelders, ondergrondse parkeergarages en funderingspalen. De kelder van Blok 2 en Blok 3 zal dienst doen als parkeergarage waardoor beiden appartementsblokken ondergronds met elkaar verbonden zullen worden. Op basis van de hierboven omschreven geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van een **volledige verstoring** van het aanwezige bodemarchief in het **oostelijk deel** van het projectgebied.

Het projectgebied behoort tot de archeoregio van de zandleemstreek en positioneert zich tussen de dorpskern van Rekkem en Lauwe. Het projectgebied situeert zich op de hoger en droger gelegen locatie in de omgeving (ca. 35-38 m TAW). Deze hogere locatie tekent zich af in het landschap als een NW-ZO georiënteerde rug. De aardkundige gegevens tonen aan dat ten westen, noorden en oosten van het gehucht eerder nattere en lager gelegen gronden te situeren zijn (ca. 28 à 30 m TAW). Op het DHM II is de site met walgracht duidelijk af te lijnen. Walgrachtsites kunnen volgens Verhaeghe gedateerd worden tussen de Late-Middeleeuwen en de Nieuwste Tijd.

Samengevat kan gesteld worden dat het projectgebied zich op een NW-ZO tertiaire rug bevindt, waardoor het projectgebied zich hoog en droog in het landschap positioneert. Bovenop het ondiepte tertiaire substraat kunnen eolische afzettingen, bestaande uit zandig tot zandig leem, aangetroffen worden. Het projectgebied positioneert zich hoger in het landschap, waardoor het terrein zich niet op een gradiëntzone situeert. Verder is het terrein ver verwijderd van brongebieden/waterlopen. Hierdoor is het projectgebied Paleolandschappelijk gezien niet op een gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd.

De bodemkaart karteert in het oostelijk deel van het projectgebied een OB-bodemserie. Verder wordt in het westelijk deel van het projectgebied een Ldp(o)-bodem gekarteerd. Dit zijn matig gleyige gronden op zandleem zonder profielontwikkeling. Gelet op de zeer hoge landschappelijke ligging op de top van een tertiaire rug met weinig Pleistocene afdekking en een ondiep tertiair, zou dit wel eens op een minder gunstige bodembewaring voor steentijdsites kunnen wijzen.

De oudst geraadpleegde historische kaart betreft de Villaret-kaart uit 1745-1748. Deze heeft aangetoond dat de walgrachtsite binnen het projectgebied al aanwezig was in de eerste helft van de 18de eeuw. Verder toonde deze kaart in de omgeving van het projectgebied een open akkerlandschap met verschillende walgrachtsites aan. Op het primitief kadaster en de Atlas der Buurtwegen kaart wordt binnen het projectgebied de walgracht met zeven verschillende gebouwen gekarteerd. Deze gebouwen bestaan uit vermoedelijk drie hoofdgebouwen, drie bijgebouwen en één poortgebouw. Op de Vandermaelenkaart zijn deze bijgebouwen niet aanwezig. De topografische kaarten in de tweede helft van de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw tonen vijf gebouwen die aanwezig zijn binnen de walgracht. De topografische kaart van 1969 zijn er drie gebouwen binnen de walgracht aanwezig. Op de luchtfoto van 1979-1990 verschijnt

er een nieuw gebouw ten westen van de bestaande gebouwen. De historische cartografie heeft aangetoond dat er een continuïteit is omtrent de bebouwingen binnen de walgracht.

Tot op heden zijn binnen het projectgebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd; wel zijn er vindplaatsen en CAI-locaties binnen en in de omgeving van het plangebied gekend. Op basis van cartografisch onderzoek (ID 72883) werd het projectgebied opgenomen in de CAI als een site met walgracht. Voor deze site met walgracht werd er een grote mate van continuïteit opgemerkt. De aanwezigheid van deze site met walgracht werd ook in dit bureauonderzoek al reeds bevestigd aan de hand van de historische cartografie.

Opvallend is het veelvuldig voorkomen van sites met walgracht in de omgeving van het projectgebied in de 18de eeuw. De overige CAI-waarden vatten deze aanwezigheid samen. Tot op heden zijn de meeste van deze historische sites verdwenen. De site met walgracht binnen het projectgebied is gelet op de bewaring van het binnengebied én de gracht een uniek gegeven met een zeer hoog wetenschappelijk potentieel. De overige sites met walgracht in de omgeving werden tot op heden immers nog niet door middel van systematisch archeologisch (voor)onderzoek onderzocht. Ook zijn er indicaties voor de aanwezigheid van molens die gedateerd kunnen worden tot de Nieuwe Tijd (ID 70298 en ID 70297). In de omgeving werden tot op heden slechts een beperkt aantal archeologienota's en nota's opgesteld, hetgeen wijst op een beperkt aantal systematische onderzoeken in de regio.

De verzamelde aardkundige, historische en archeologische gegevens leiden tot de vaststelling dat er een zeer hoog kennis- en datapotentieel is voor waarden van de Middeleeuwen t.e.m. Nieuwste Tijd, meer specifiek op contexten met walgrachtsites. Binnen het projectgebied is immers nog steeds een dergelijke historische site aanwezig. Het wetenschappelijk potentieel van eventueel archeologisch (voor)onderzoek is dan ook zeer hoog te noemen, gezien het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving op dergelijke contexten. Sites met walgracht zijn in het verleden nog maar weinig onderzocht. Vermits de geplande werkzaamheden een grote bedreiging vormen op het aanwezige bodemarchief, is verder vooronderzoek noodzakelijk. De focus ligt dan voornamelijk op de gracht en het binnengebied. Daarnaast is er ten zuiden van de site met walgracht een onbebouwd zone aanwezig waar eventuele randactiviteiten te verwachten zijn die gelieerd zijn aan de site met walgracht én mogelijk oudere grondsporen uit de Metaaltijden, Romeinse Periode en/of Middeleeuwen. De volledige oostelijke zone van het projectgebied (= woongebied) met een totale **oppervlakte van 5 442 m²** wordt geselecteerd voor verder onderzoek.

Vermits de afwezigheid van archeologische waarden niet volledig kan uitgesloten worden, is verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van archeologisch vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem noodzakelijk. Door de aanwezigheid van verharding en de gebouwen, kan een dergelijk archeologisch vooronderzoek niet adequaat uitgevoerd worden. Bovendien dient de gracht mee opgenomen te worden in het vervolgonderzoek. Het onderzoek hier kan pas uitgevoerd worden wanneer de gracht leeggepompt is. Omwille hiervan wordt een **programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek** opgesteld. Dit uitgesteld vooronderzoek zal het hypothetisch hoge wetenschappelijk potentieel moeten afoetsen aan empirische data omtrent de bewaringscondities en de aardkundige gesteldheid. Het potentieel op kennis- en datavermeerdering van het terrein zal zodoende afgewogen kunnen worden. Dit uitgesteld vooronderzoek zal starten met een landschappelijk bodemonderzoek om de bewaringsomstandigheden en eventuele verstoringen in kaart te brengen. Indien het terrein voornamelijk uit verstoorde en vergraven gronden bestaat, kan het terrein mogelijk vrijgegeven worden zonder vooronderzoek met ingreep in de bodem. Bij een goed bewaard bodemarchief, dienen de verdere onderzoekstappen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen te worden.

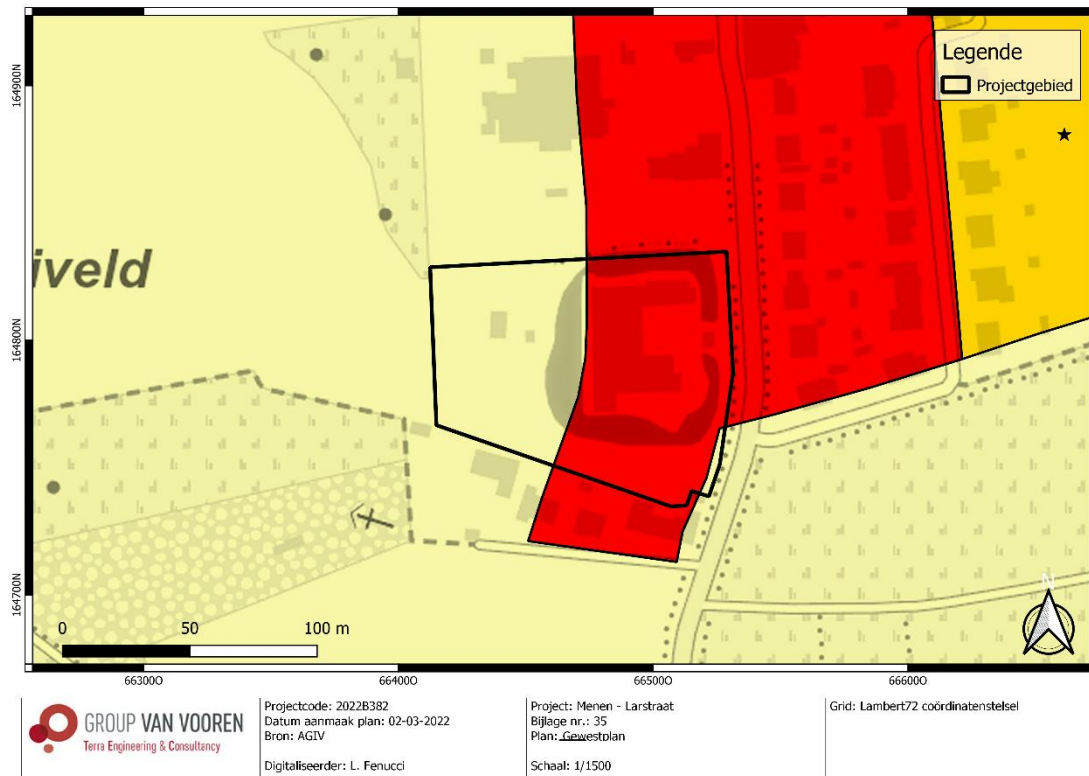

Fig. 1.51: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied (©AGIV).

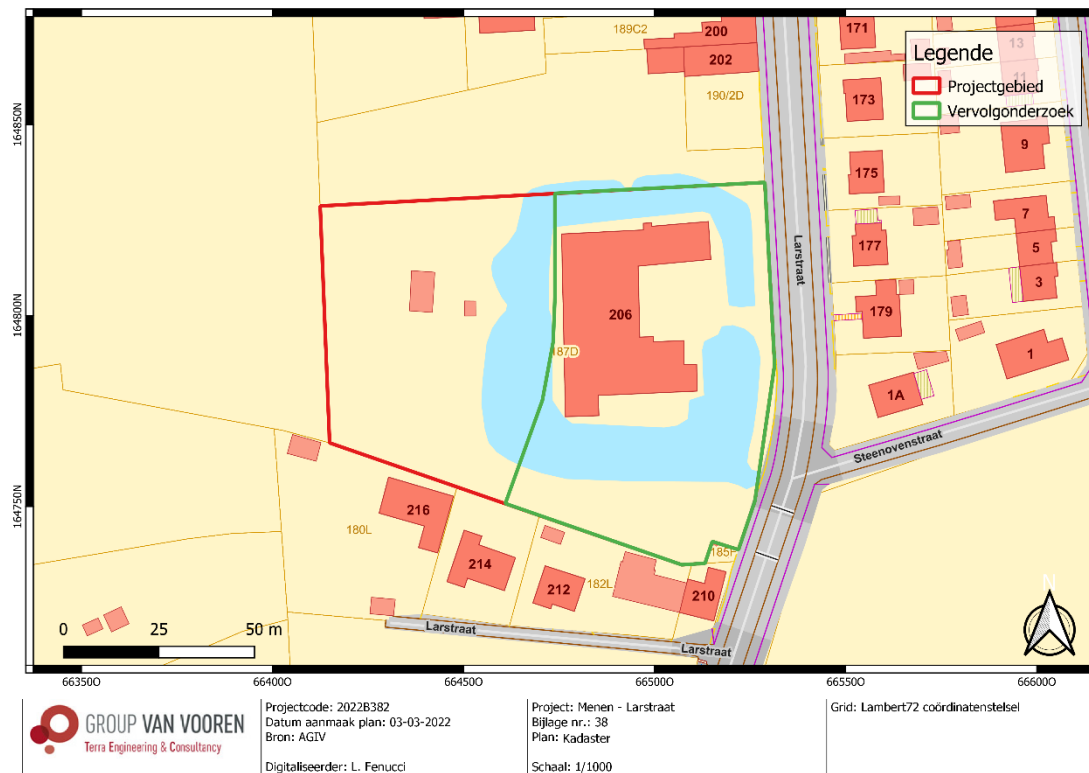

Fig. 1.52: Projectgebied met aanduiding van het vervolgonderzoek (©AGIV).

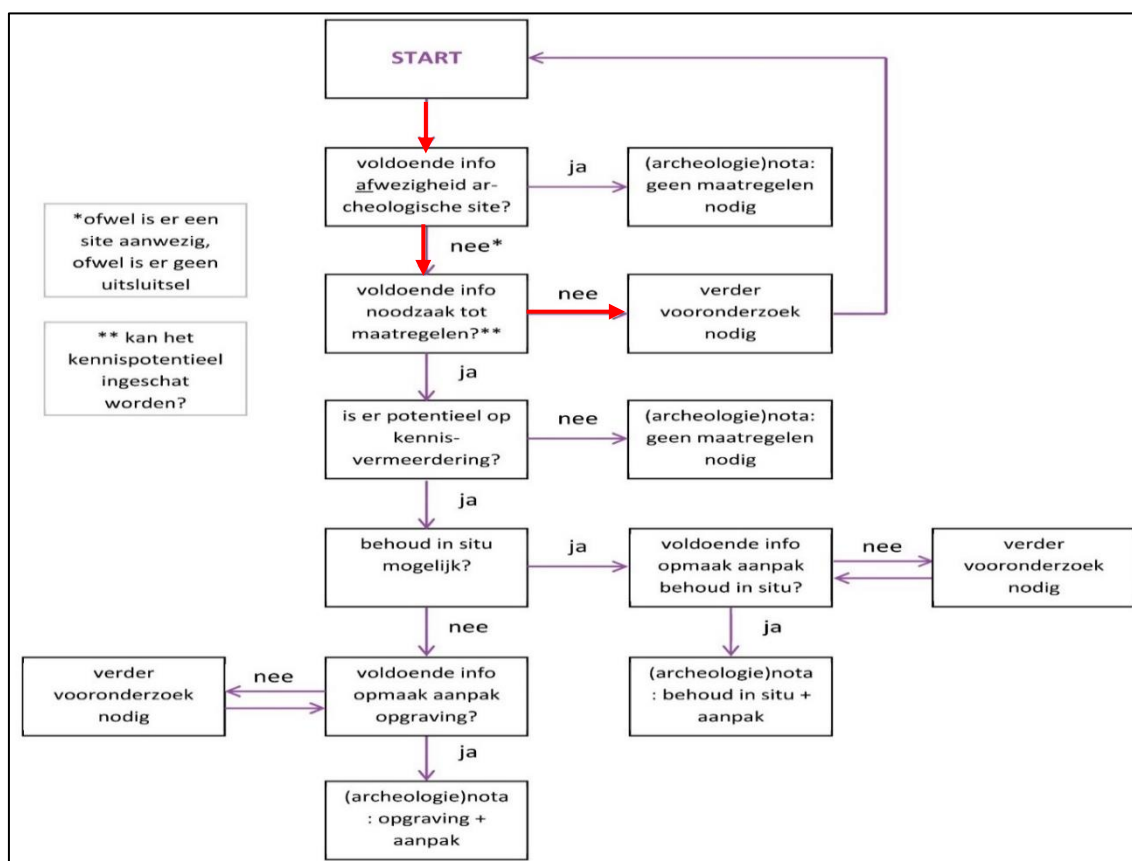

Fig. 1.53: Beslissingsboom uit hoofdstuk 5.2 van de Code van Goede Praktijk 4.0
(© agentschap Onroerend Erfgoed).

2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er een verwachting voor archeologische waarden uit de Metaaltijden t.e.m. de Nieuwste Tijd geldt binnen de contouren van het projectgebied. De focus hierbij ligt op onderzoek naar sites met walgracht. Gezien het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving én contexten met een walgrachtsite, is het kennis- en datapotentieel van een eventuele archeologische site zeer hoog. Daarom zal er een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd worden ter opsporing van grondsporensites, dit zowel binnen de walgracht als erbuiten. Het mogelijke kennis- en datapotentieel ter hoogte van de gracht is hoog te noemen, dit zowel in natuurwetenschappelijk als archeologisch opzicht. Naast proefsleuven zal er een coupe worden gezet ter hoogte van de gracht. Afgezien van de archeologische onderzoeksvragen dienen ook paleo-landschappelijke onderzoeksvragen mee in acht genomen te worden in het programma van maatregelen.

Beantwoording onderzoeksvragen:

- **Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?**
De afwezigheid van relevante archeologische waarden en sites kan niet afdoende gestaafd worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op een verstoord en versnipperd bodemarchief is groot, maar er is te weinig empirische data voorhanden om dit met zekerheid te stellen.
- **Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?**
Tot op heden werd er binnen de contouren van het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Uit de historische gegevens blijkt dat het terrein vanaf de eerste helft van de 18de eeuw intensief bebouwd werd.

- **Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?**
De kans is groot dat de 20ste -eeuwse de bouwwerkzaamheden een versturende en schadelijke impact hebben gehad op het bodemarchief. Er is echter te weinig informatie voorhanden om dit met zekerheid te stellen. Indien de gebouwen niet onderkelderd zijn en er een dikke antropogene humus A-horizont aanwezig is, kan de impact op de conservatiefactoren beperkt geweest zijn.
- **Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?**
Hypothetisch tonen de aardkundige gegevens een hoog potentieel op een gaaf geconserveerd bodemarchief. Niettemin vervalt dit hypothetisch potentieel volledig wanneer de 20ste-eeuwse bouwactiviteiten diepgaande verstoringen hebben veroorzaakt.
- **Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?**
De geplande werken omvatten de realisatie van drie appartementsblokken die uit verschillende bouwlagen zullen bestaan. De verschillende appartementsblokken zullen voorzien worden van onderkleding en funderingspalen. De kelder van Blok 2 en Blok 3 zal dienst doen als parkeergarage waardoor beiden appartementsblokken ondergronds met elkaar verbonden zullen worden. Rondom deze drie appartementsblokken zal een volledig parklandschap aangelegd worden. In het **westelijk deel** van het projectgebied zullen geen bodemingrepen plaatsvinden, doordat dit deel van het terrein gepositioneerd is in **agrarisches gebied**. Op basis van de hierboven omschreven geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van een **volledige verstoring** van het aanwezige bodemarchief in het **oostelijk deel** van het projectgebied.
- **Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?**
De kans op de aanwezigheid van relevante archeologische waarden wordt hoog ingeschat. Dit doordat binnen het projectgebied een walgrachtsite aanwezig is, waardoor het kennis- en datapotentieel voor dit terrein zeer hoog is. Verder is er een gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving. Hierdoor is het kennis- en datapotentieel van vooronderzoek met ingreep in de bodem hoog.
- **Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?**
Indien er een gaaf geconserveerd bodemarchief aanwezig is, wordt het wetenschappelijk potentieel van eventueel aanwezige sites het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving als zeer hoog ingeschat.
- **Kunnen er maatregelen worden voorgesteld voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?**
Verder archeologisch vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem is noodzakelijk om de aanwezigheid of afwezigheid van een site te staven. In het geval van een aanwezigheid, zal de afweging gemaakt worden of een behoud *in situ* al dan niet mogelijk is. In de huidige staat van het onderzoek kunnen hier geen verdere uitspraken over gedaan worden.
Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek lijkt vervolgonderzoek m.b.t. dit projectgebied nuttig en noodzakelijk, om het terrein verder te waarderen/evalueren en een mogelijk vervolgtraject op te starten.

Bibliografie

Literatuur

ACKE, B. & M. BRACKE. 2021: *Archeologienota Lauwe Waterstraat 48. Programma van Maatregelen*. Acke & Bracke bvba, Moerbeke-Waas.

BOGERMANS, F. 2007, *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart: Kaartblad 29 Kortrijk, Vrij Universiteit Brussel, Brussel*.

CLAEYS, S. & D. JANSSENS. 2017: *Archeologienota Leopold Sabbestraat te Lauwe (WestVlaanderen). Programma van Maatregelen*. ADEDE bvba, Gent.

DE GEYTER, G. 1999, *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kortrijk, Belgische geologische dienst, Brussel*.

VAN ESBROECK, T. 2021: *Koning Boudewijnstraat (Menen, West-Vlaanderen), Nota. Deel 2: Programma van Maatregelen*. Ruben Willaert, Sint-Michiels-Brugge.

VERHAEGHE F. 1977: *De middeleeuwse landelijke bewoningssites in een deel van Veurne-Ambacht. Een bijdrage tot de middeleeuwse archeologie, onuitgegeven doctoraatproefschrift*.

Websites geraadpleegd in maart '22

www.geopunt.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

<https://inventaris.onroerendergoed.be/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

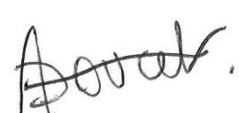
Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 8 maart 2022

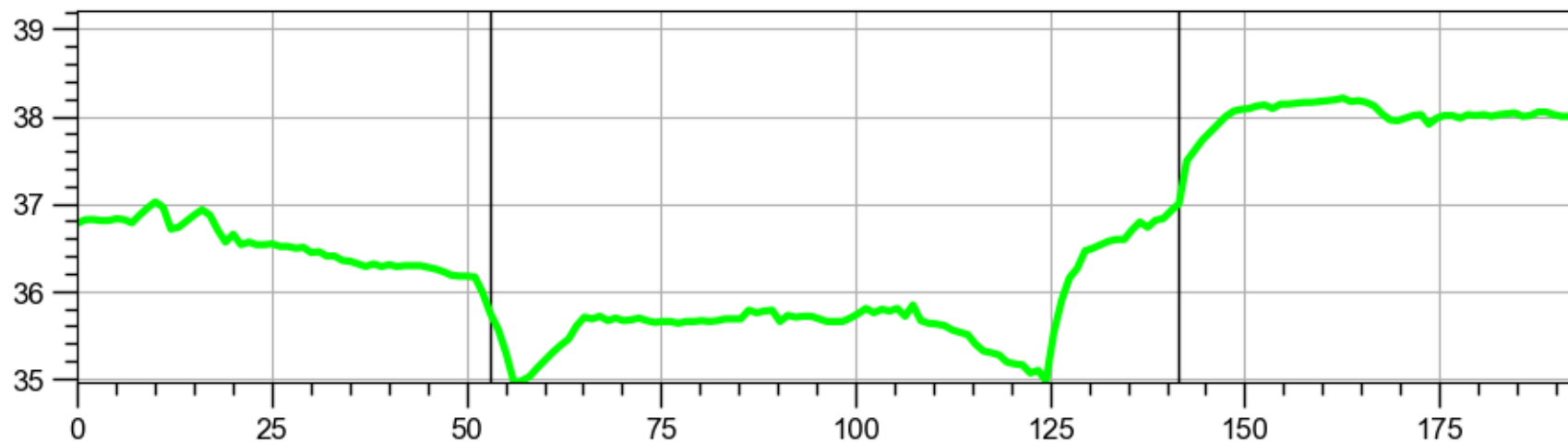
Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Gedelegeerd bestuurder	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	
Business Unit Manager	Maarten Dingenen	
Auteur en erkende archeoloog	Alexander Doucet	
Nagelezen en goedgekeurd door erkende archeoloog	Ward Decramer	

Bijlagen

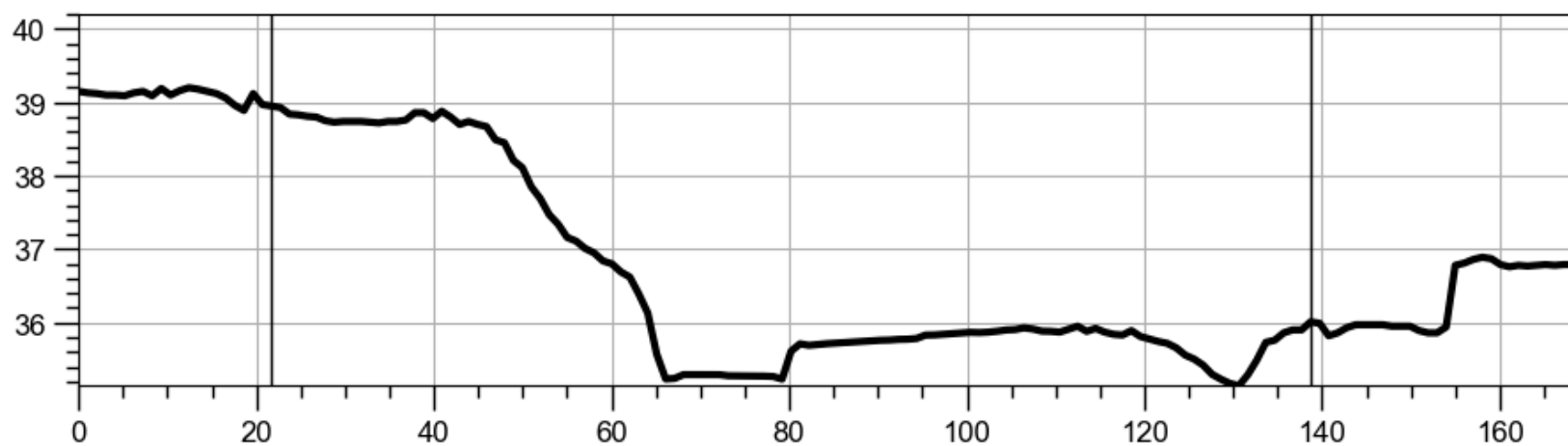
- Bijlage 1 : Originele bouwplannen
Bijlage 2 : Plannenlijst bureauonderzoek

Bijlage 1 : Originele bouwplannen

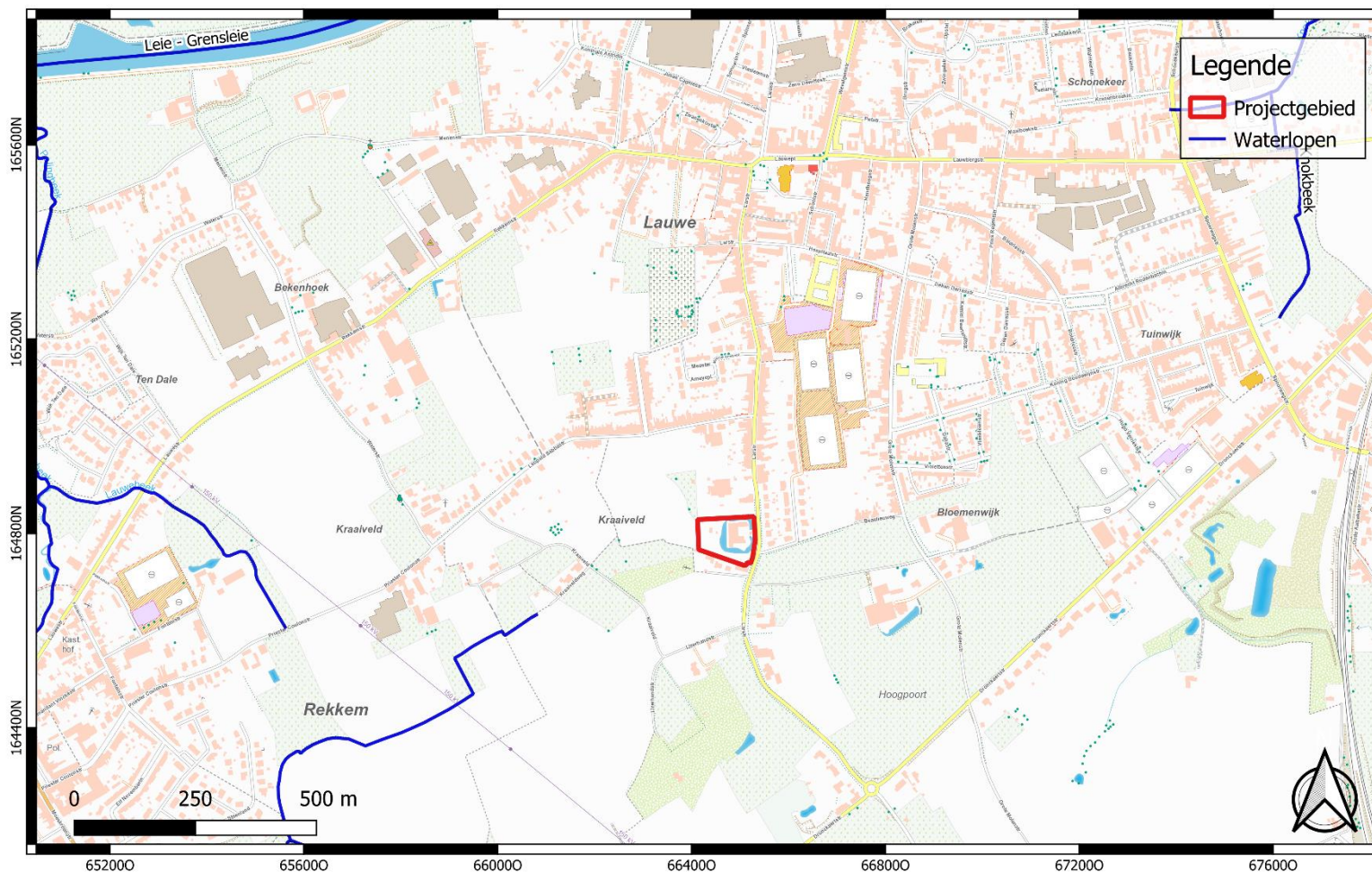
Bijlage 2 : Plannenlijst bureauonderzoek

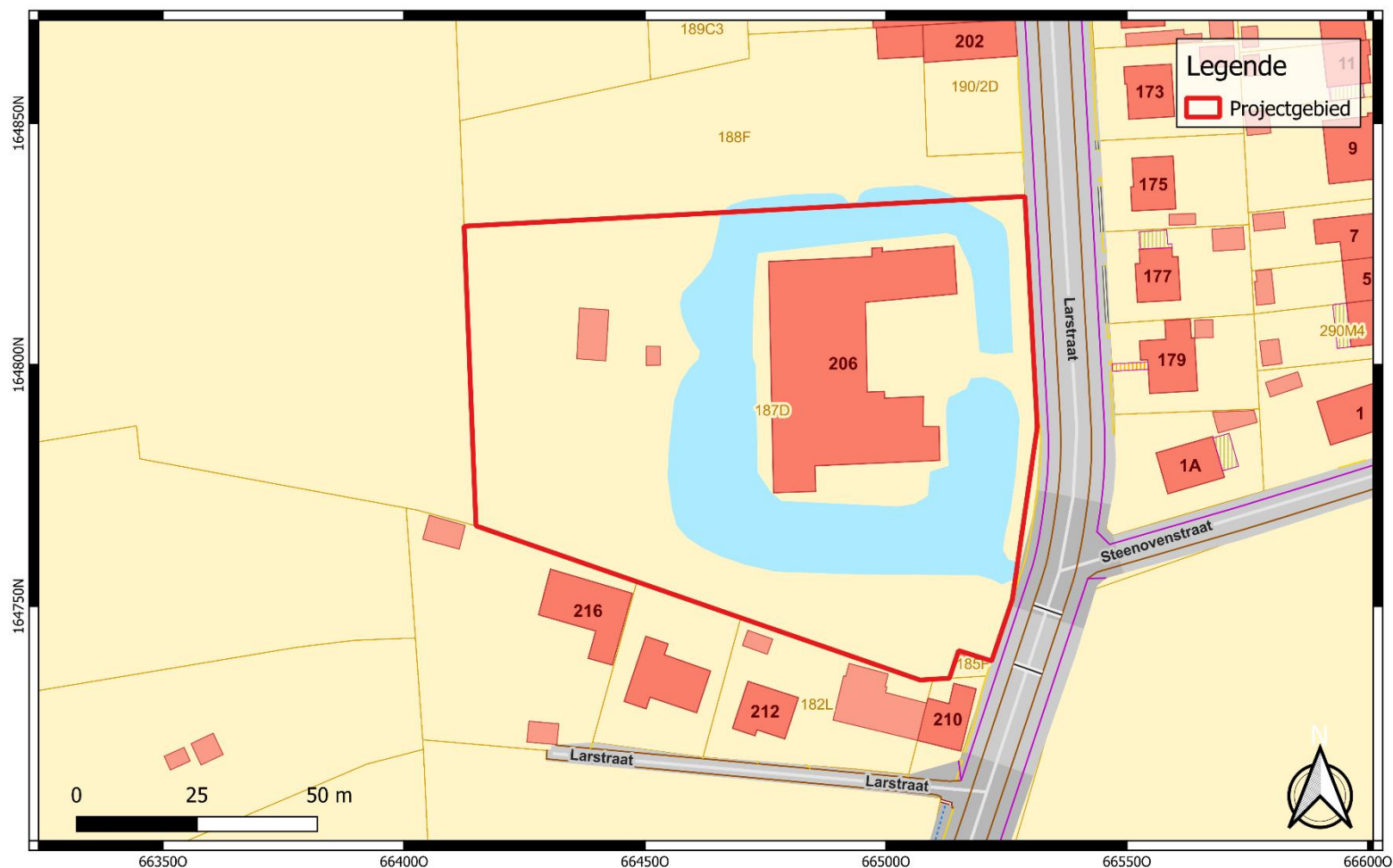

Terreinprofiel 1 N-Z.

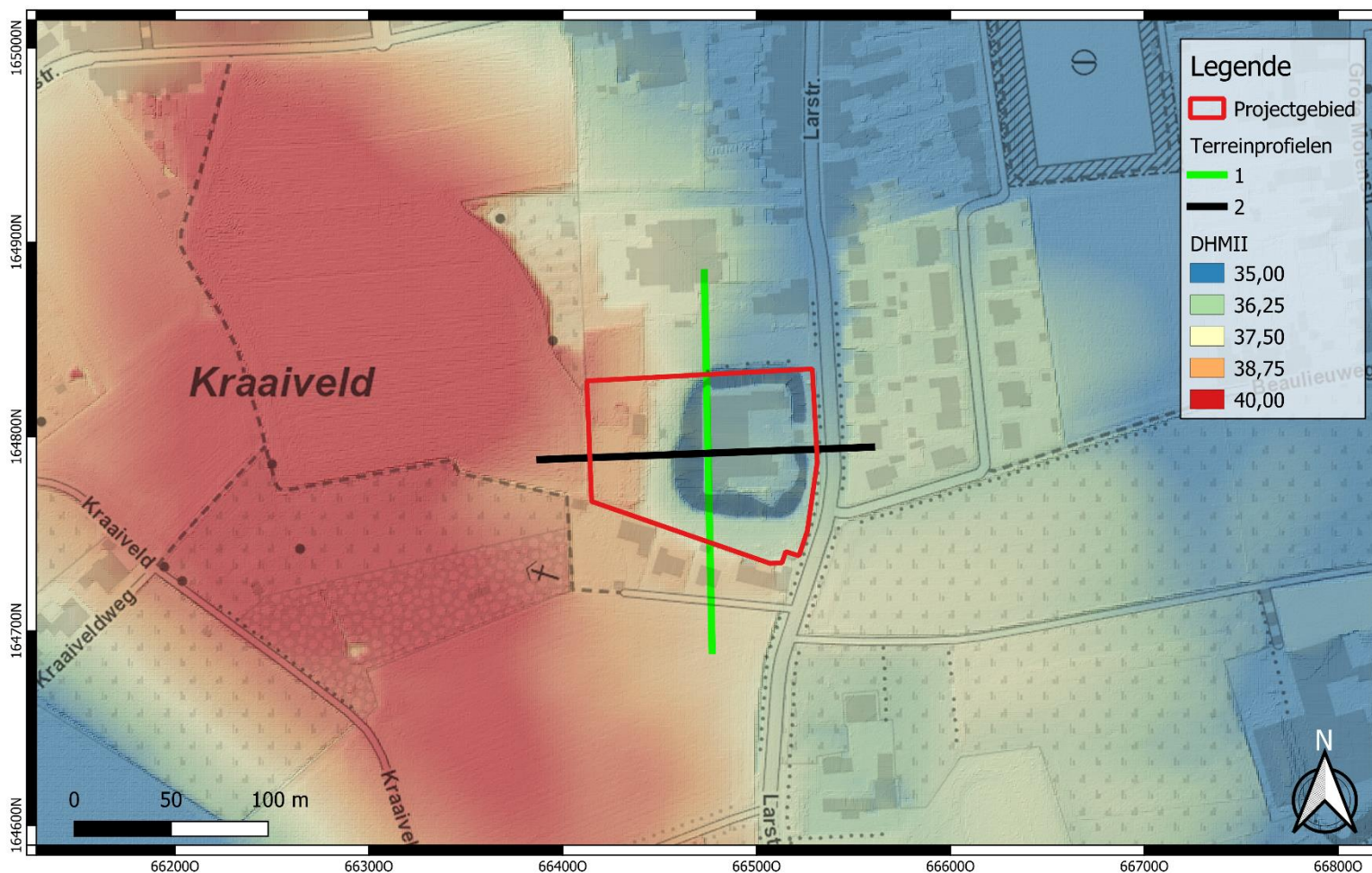

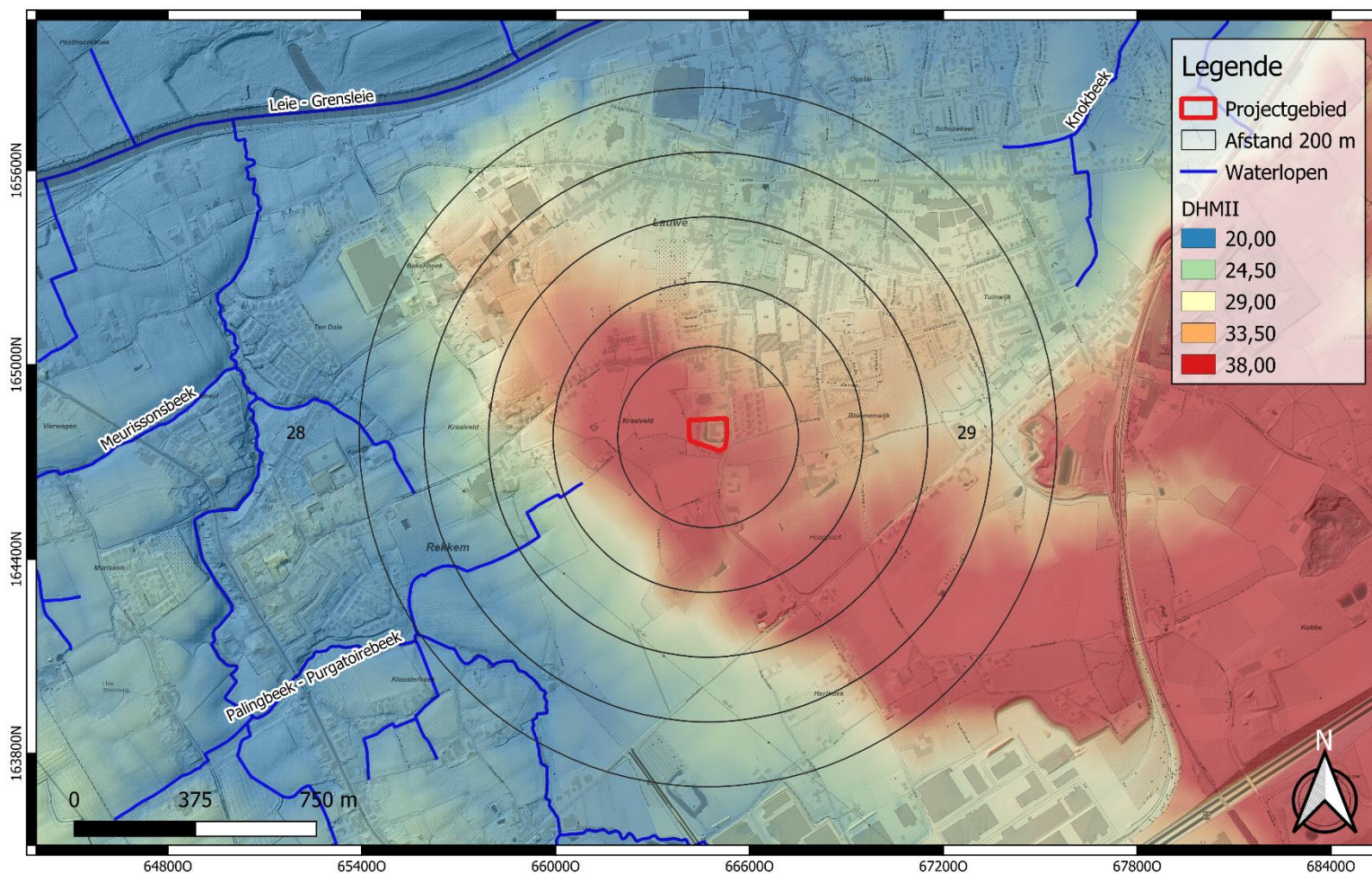
Terreinprofiel 2: W-O.

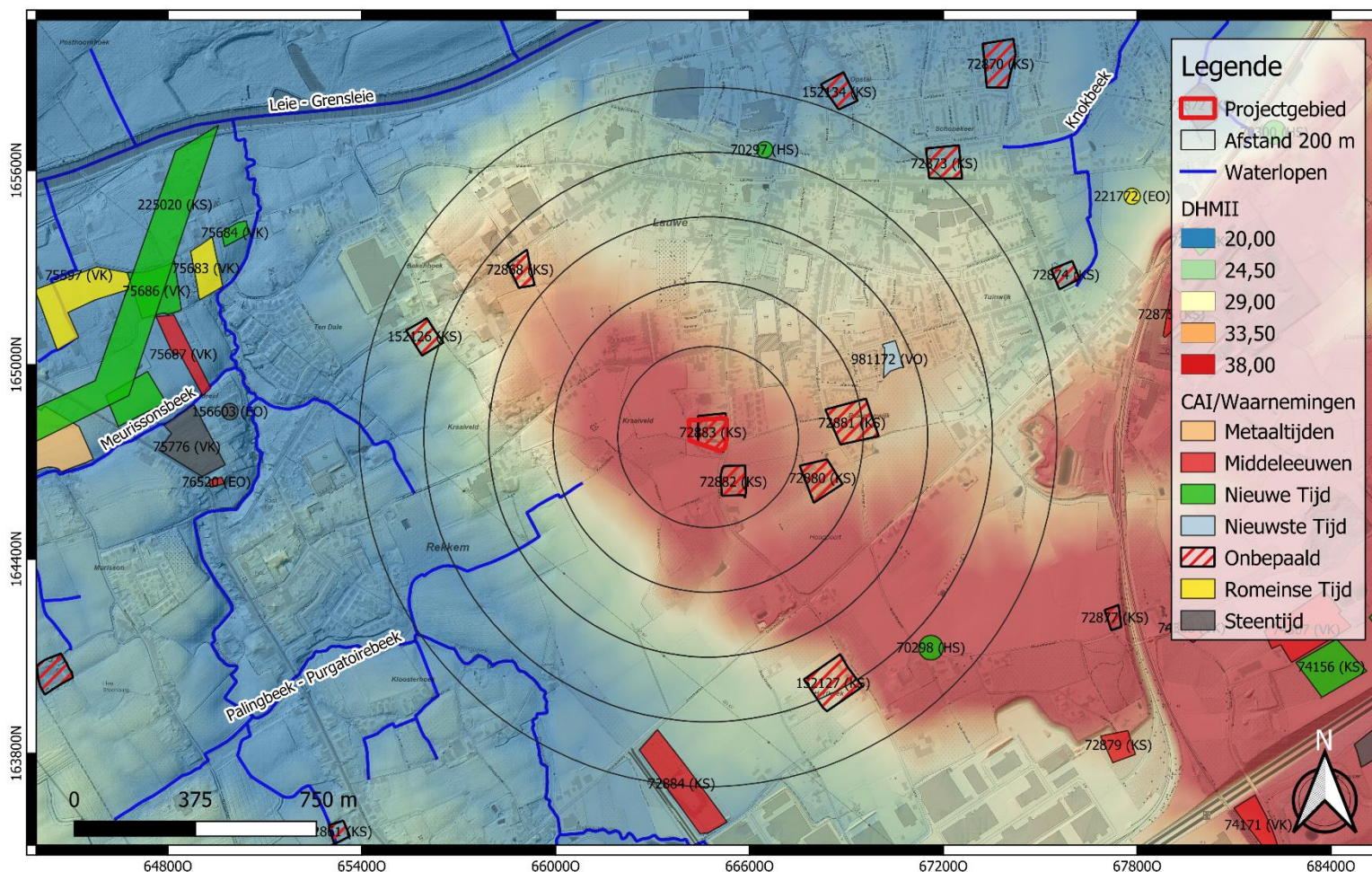

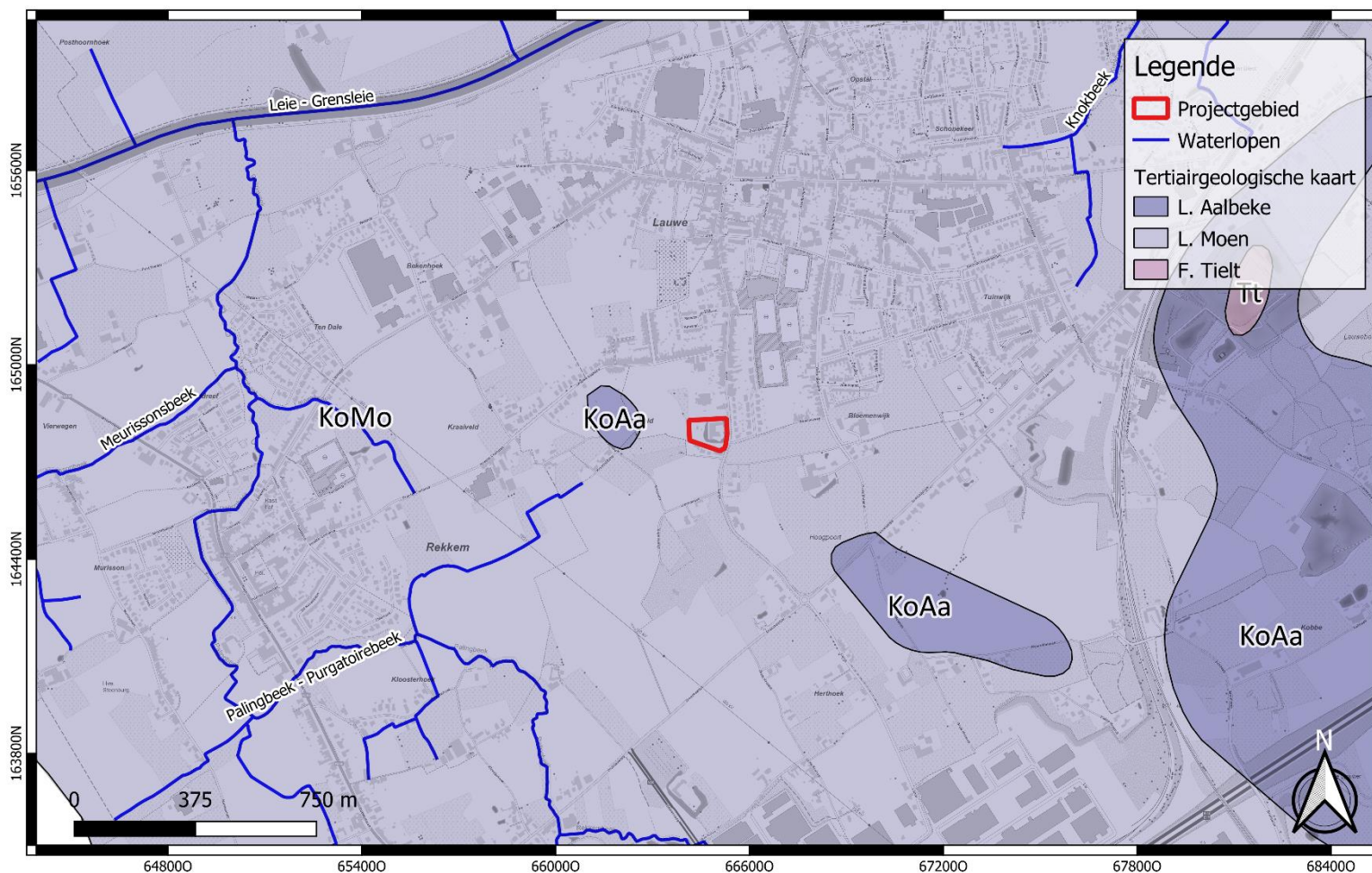

Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Project: Meningen - Larstraat
Bijlage nr.: 09
Plan: Quartairegeologische kaart
Schaal: 1/15000

Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Project: Meningen - Larstraat
Bijlage nr.: 10
Plan: Quartairprofieltypekaart
Schaal: 1/15000

Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

